Illés Anett

AI módszer
a kutyás terápiában

Vannak gyermekek, akiket a zene és hangok világa bűvöl el és abban találják meg nyugalmukat.

Vannak, akik zsírkrétával, filccel és festékkel fejezik ki önmagukat.

Vannak, akiket a testi erőfeszítés a zajosabb versengések helyzete vonz.

Nekik megadtuk a lehetőséget a kibontakozásra.

Adjuk meg azoknak is, akiket belső vonzalmuk a kutyákon keresztül a természethez irányítanak.

*

„A kutyát kimondottan a gyermekek számára teremtették. Nincs párja a csintalankodásban.”

Henry Ward Beecher

Köszönet:

Szüleimnek, akik elviselték családunk kutyatartási szokásának drasztikus megváltoztatását és támogattak vadnak tűnő állatokhoz kapcsolódó hóbortjaim megvalósításában.

Pónya Péternek, páromnak, aki állatmentes életébe beengedett minket és segítette e könyvnek megjelenését.

Mindazoknak, akik viszonzatlanul segítettek kutyás terápiás munkámban:

Mede Perla, Neszveda Péter, Csák József, Halmy Viktória

TARTALOM

Előszó

A kutyás terápia

Első rész: ***A kutya***

- **Alapok (egy kis etológia)**
- **Hogyan tanul a kutya?**
- **A kölyökkutya**
- **Menhelyről hozott kutyák**
- **Miért jó a kutya terápiás foglalkozásokhoz?**
- **Mit kell tudnia a terápiás kutyának?**
- **A terápiás vizsga (KEA által szervezett vizsga)**
- **Összefoglalás**

Második rész: ***A képzett kutya alkalmazása fejlesztő célú foglalkozásokhoz***

- **A kutyás terápia típusai**
- **A kutyás foglalkozások fő ereje**
- **A kutyával való foglalkozás spontán hatásai**
- **A kutya részvétele a foglalkozásokon**
- **A kutyával való munka általános szabályai**
- **A gyermekek felmérése a kutyás foglalkozásokhoz**
- **A feladatok megtervezésének szempontjai**
- **A foglalkozások megtervezése**
- **A foglalkozások levezetésének szempontjai**
- **A foglalkozások során felmerülő esetleges hibák, nehézségek**
- **Példák feladatokra**
- **Minek kell teljesülnie a program sikeres lefolyásához?**

Kutyás terápia Magyarországon

Irodalom

Előszó

Ez a könyvecske csak hozzávetőlegesen vázolja fel a kutyás terápiás foglalkozásokhoz való felkészülést. A könyvet főleg olyan programok megtervezéséhez készítettem el segítségként, melyben akadályozottsággal élő gyermekek vesznek részt.

Betekintést kaphatnak a kutyás terápiába, azok az érdeklődök, aki szeretnék ezt a fejlesztő lehetőséget megismerni és az alapok elsajátítást követően érdemlegesen tudjanak munkájukhoz hozzáfogni.

A kutyás terápia nem csak egy hobbi lelkes önkéntesek számára, hanem szaktudást igénylő, tudatos tevékenységet követelő tevékenység.

Szakmámban szomatopedagógus terapeutaként és értelmileg akadályozott szakos tanárként dolgozom, ezért a kutyás terápiára kidolgozott módszertani javaslataim leginkább ezekre a területekre irányulnak.

A kutyás terápia napjainkban még nem számít elfogadott szakmai területnek. Munkám során gyakran tapasztalom, hogy a dolgozó kutya jelenlétét meglátva csak azzal reagálnak, hogy „nekik is van otthon kutyájuk", vagy „minek ez?". Nem kérdezik, hogy mit fejlesztünk, miért és hogyan.

Az érdektelenség a kutyás terápiával szemben valószínűleg abból fakad, hogy mindenkinek lehet kutyája, annak ellenére, hogy nem személyiségéhez megfelelő kutyát választ, nem úgy neveli, ahogy azt a kutyája igényelné, soha életében nem olvas el egy könyvet a kutya nevelésével és viselkedésével kapcsolatosan, mert az ember nem csak a gyereknevelésre (gyereknevelséssel kapcsolatosan nagyon kevés szülőben alakul ki az igény szakkönyv olvasására) hanem a kutyanevelésre is született

A kutyákhoz való szakértelem nélküli hozzáállás vezet odáig, hogy a családban tartott kutyák nagy része olyan körülmények között és olyan módszerekkel válik felnőtté, hogy a család nem leli örömét az állat megismerésében.

Hogy mi lesz a jövője a kutyás terápiának, az csak azon múlik, hogy hogyan végezzük ezen a területen a munkánkat és hogyan segítsük azokat a családokat, akik kutyát tartanak.

A könyv hasznos lehet azoknak a családoknak is, akik szeretnének kutyát nevelni úgy, hogy mind a szülők, mind a gyermekek számára pozitív élménnyel társuljon a kutyanevelés kihívása és fejlesztőlég hasson gyermekük személyiségére és jellemére a kutyatartás felelősége.

A kutyás terápia

A kutyával való munka több típusát különböztetjük meg, amelyekre csak később térek ki. Kezdetben a kutyás terápia rövid definícióját közölném.

A kutyás terápia: azok a foglalkozások, melyben a gyermek komplex felmérését követően, a gyermeket életkorának, értelmi képességeinek és érdeklődésének megfelelően fejlesztjük játékos mozgásos feladatokkal kutya bevonásával.

A kutyás foglalkozáson részt vevő személyek:

- Gyógypedagógus: A gyógypedagógus az a szakember, akinek a kompetencia körébe tartozik a különböző fogyatékossági típusok, azok súlyossági fokozatainak, lehetőség szerint a kiváltó okainak pontos ismerete.

- Célcsoport: A kutyás terápiás programban résztvevő személyek (a gyermekek létszámát meghatározza a segítők száma, a terem nagysága, a gyermekek szükségletei és képességei)

- Kutya és gazdája (a gazda és a gyógypedagógus lehet egy személy, de csak abban az esetben, ha a gyermekek fejlesztési és fegyelmezési lehetőségei még abban az esetben is a legoptimálisabbak maradnak. Nem a szakterületen végzett gazda nem vezetheti a foglalkozásokat még abban az esetben sem, ha a gyógypedagógussal megfelelően megbeszélték a feladatokat és az óratervet. Ez azért nagyon fontos, mert aki nem a gyógypedagógiai területen végzett nem ismeri fel az esetleges hibákat, a gyógypedagógusnak pedig ezeken a foglalkozásokon nem az a feladat, hogy a nem képzett kutyás gazdának gyógypedagógiai gyakorlatot tartson.)

- Segítők (a gyermekek létszáma és szükséglete alapján segítők is részt vesznek a foglalkozásokon, akik a gyermekeket segítik, hogy minél aktívabban tudjanak részt venni a foglalkozásokon).

A kutyás terápia tárgyalásakor két nagy részt különíthetünk el.

1. Maga a kutya (Hogyan is képezzük ki?, Mik azok az alapok, amit tudni kell a kutyáról?)

2. A képzett kutya alkalmazása fejlesztő célú foglalkozásokhoz

Első rész

A kutya

Magyarországon a lovasterápia sokkal gyorsabban teret hódított, mint a kutyás terápia. Pedig kutyát egyszerűbb és olcsóbb is tartani, mégsem fedeztük fel őket. Talán a túl közeli együttélés akadályozott meg minket abban, hogy felfedezzük segítő hatásukat és érdemleges munkát tudjunk velük folytatni.

A túl közeli együttélés mellett akadályozó hatása van a kutyákkal kapcsolatos tévhiteknek (bolhás, kiszámíthatatlan, betegségeket terjeszt... stb.,), valamint nem „kutyabarát" törvényi szabályozásoknak és rendeleteknek.

Csak néhányat említenék: „Kutyát közterületen csak pórázon szabad vezetni.", „Kutya idomítása, futtatása közterületen tilos, kivéve az erre a célra kijelölt közterületeket". Ezek nagyon szépen hangzanak. Az emberek máris védve érezhetik magukat a kiszámíthatatlan, vérmes négylábúaktól. De ezek a rendeletek a kutya igényeit is figyelembe veszik? Vajon elég helyet és szabadságot biztosítanak számukra? Csak két alapvető igényét és jellemzőjét említeném a kutyának. A kutyának rendkívül nagy a mozgásigénye, a kutya „futó állat". A rövid séta nem elegendő testmozgás számára, rendszeres futkosásra van szüksége lehetőleg szabadon és szabad terepen. Valamint a kutyának a szaglás olyan, mint az embernek a látása. A pórázon történő nézelődés valószínűleg sok örömet nem okoz neki.

Ennek ellenére tényleg vannak kutyák, akiket/amiket keményebben kell fogni. Ehhez viszont a rendeletekben is jobban kellene differenciálni az állatokat.

Nézzük a rendeleteket:

„Az állatvédelmi és állattartási, a környezet- és természetvédelmi, a közegészségügyi, továbbá az építésügyi jogszabályok betartásával, valamint az állampolgárok nyugalmának zavarása nélkül-, az alábbi állatokat lehet tartani:

1. lakásban, kedvtelésből tartható állatok,

2. őrző-védő kutyák,

3. vakvezető kutyák.

1. Lakásban, kedvtelésből tartható állatok

a.) eb,

b.) macska,

c.) díszmadarak,

d.) díszhalak,

e.) hüllők (kivéve: a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999.(VIII.13.) KöM-FVM-NKÖM-BM e. rendelet hatálya alá tartozó veszélyes hüllők),

f.) kis testű rágcsálók (aranyhörcsög, tengeri malac, egér stb.).

2. Őrző-védő kutya

az az eb, amelyet magán vagy társas vállalkozásban folytatott őrző-védő szolgálat során alkalmaznak, illetve amelynek ilyen funkcióját az alkalmazó intézmény vezetője igazolja.

3. Vakvezető kutya

az az eb, amelyet erre a célra speciálisan kiképeztek és a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége igazolvánnyal látta el.

A vakvezető kutya kivételével tilos ebet beengedni, illetve bevinni:

a.) élelmiszert árusító üzletbe,

b.) oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális intézmények területére, kegyeleti helyre,

c.) ügyfélforgalmat lebonyolító középületbe,

d.) diákszállásokba, munkásszállásba,

e.) uszodába,

f.) játszótérre,

g.) közparkokba, zöldterületekre, kivéve, ahol kijelölt kutyafuttató működik.

Tehát a rendeletek értelmében csak egyféle speciálisan kiképzett kutya van, a vakvezető.

A többi kutyának marad (jó esetben) a 100m2-es kutyafuttató használata.

Mint említettem az egyik a kutyás oldal, melynél ismerni kell a kutyát, nem csak a szóbeszédek és anekdotákra építve, hanem etológiai alapok ismeretében.

Első lépésként el kell jutni oda, hogy a kutyát nem csak a szeretetünkkel és elképzeléseinkkel tudjuk nevelni, hanem tudatos és tervezett szabályok szerint. A nevelési és tartási szokásainkat a terápiás kutya kritériumainak megfelelően kell meghatározni, amelyben egy jó kutyakiképző csak útirányt tud mutatni, de csak a gazda tudja megfelelően beilleszteni a lépéseket és szükséges nevelési rítusokat a saját életébe.

Alapok
(egy kis etológia)

Ahhoz, hogy értsük a kutyánk cselekedeteit, illetve, hogy kiegyensúlyozott, boldog kutyát

nevelhessünk és ezzel együtt szoros ember-kutya kapcsolatot tudjunk kialakítani, ismerni kell, hogy mit várhatunk kutyánktól.

A kutya cselekedeteit két részre oszthatjuk:

1. Öröklött

2. Tanult

1. Az állat minden előzetes tapasztalat nélkül teremt kapcsolatot a környezetével. Mozgások vagy cselekvések összessége, amelyeket a faj minden egyes tagja lényegileg azonos módon végez.

LEZAJLÁSA

Kulcsinger hatására létrejövő cselekvéssor, melyben a kulcsinger, mint kiváltó mechanizmus szerepel. Ez azt jelenti, hogy a kutya tanult elemek nélkül adott szituációkban bizonyos ingerek hatására kiszámíthatóan fog viselkedni.

ÜRESJÁRAT

Felléphet, ha a kutyatartók minden egyes részét betartanák a jogszabályoknak. A kutyában, a szükségleteinek nem megfelelő életkörülmények miatt, olyan sok belső inger halmozódik fel, hogy az ösztöncselekvés akkor is kiváltódik, ha nincsen hozzá speciális kulcsinger. Az állat ezzel a megnyilvánulásával az idegrendszerét óvja meg a kínos hatásoktól, amiket a felgyülemlett ingerek okoznak.

INTENCIONÁLT MOZGÁS

Ellentéte az üresjáratnak. Ilyen eset, mikor a kutya már jól van lakva és már csak játszik az étellel.

ÖSZTÖNKIFÁRADÁS

A kutya nem reagál a kulcsingerre.

ÁTUGRÁSI REAKCIÓ

Átugrási reakció történik, mikor a megkezdett akciót valami gátolja vagy a fenntartó inger megszakad. Ennek folyamán az elkezdett cselekvéstől teljesen mást hajt végre, adott helyzetbe bele nem illőt.

Fontos, hogy ezeket a reakciókat a kutya gazdája jól értelmezze és kutyáját pozitív lelki állapotban tudja tartani, illetve, hogy felismerje azokat a cselekvéseket és viselkedést, melyek a terápiás foglalkozásokat negatív irányba befolyásolják és ezeknek a felismerésével és megfelelő szabályozásával a kutya viselkedését és cselekvéseit a megfelelő mederbe tereljük. Például kevés aktivitást igénylő feladatokhoz, a foglalkozásra ne vigyünk be mozgásigénytől duzzadó kutyát, hanem a kutyát jólesően fárasszuk ki a terápia előtt, hogy ne csak a gyerek, hanem a kutya is kellemesen érezze magát a számára passzivitást jelentő feladatoknál.

Másik alapvető dolog, hogy a gazda ismerje a kutyáját, tudják olvasni egymás testbeszédét. A kutya a szemével, az arckifejezésével, a testtartásával és füleivel kommunikál. Fontos, hogy a kutya gazdája felismerje, hogy kutyája mikor fáradt és mikor csak lusta. Például, ha a kutya már fáradt a terápiás foglalkozásokon és a gazda tovább erőlteti, hogy a kutyája dolgozzon, akkor a kutyában rossz érzésekkel záródhat a foglalkozás és elkezdődött a folyamat, hogy ne szeresse ezt a típusú munkát.

Ehhez viszont ismerni kell a kutya alapvető testtartásait, hogy hogyan közelítenek barátságosan, hogyan nyilvánul meg egy támadási reakció, vagy mi az agresszív viselkedés. Nagyon sok kutyatartó sem ismeri fel ezeket a jelzéseket és valójában ezzel a „tudatlan” viselkedésükkel nevelik kutyájukat agresszívé, kiszámíthatatlanná, de a lényeg, hogy kiegyensúlyozatlanná.

Hogyan tanul a kutya?

A kutya szellemi fejlődésének öt szakaszát különböztetjük meg:

1. Megszületéstől a 21. napig

A kölyökkutya csak a saját szükségleteire érzékeny, vagyis a melegre, éhségre, alvásra és az anyja közelségére.

2. 21-28. nap

A 21. napon érzékszervei működésbe lépnek és az agya és az idegrendszere fejlődésnek indul. Ebben a szakaszban még nagyon fontos az anyja közelsége, ha ilyenkor elszakítjuk az anyjától nagyon ártalmas lehet a kölyökkutya számára.

3. 28.-49. nap

A kölyökkutya lassan reagálni kezd környezetére, anyjától eltávolodva megpróbálja felfedezni a világot. Agyának felnőttkori mérete is kifejlődik, képes embereket felismerni, hangokra válaszolni. Kifejlődik a kutya társadalmi rend érzéke, a kutyák közti hierarchia érzéke.

A kölyök ebben a szakaszban készen áll már a tanulásra és akkor már elkezdhetjük személyiségét olyanná formálni, amilyenné szeretnénk. A kiképzést ettől a kortól kezdve, megszakítás nélkül kell végezni.

4. 49-84. nap

A kutya-ember kapcsolatának megalapozása. Ebben a szakaszban olyan köteléket lehet kialakítani a kutyában, amely egész életében hatást gyakorolhat rá, valamint jövőbeni kilátásainak a kulcsa.

Eddig az időszakig a játékos nevelésnek kell hangsúlyt kapnia. Vegyük figyelembe, hogy a kölyökkutya a játék során ismeri meg saját testét, annak teljesítőképességét, jellegzetességét, mozgékonyságát, tűrőképességét és környezetét.

Az állat az öröklött és tanult viselkedési formákat nem csak használj, hanem össze is köti és variálja.

5. 84-112. nap

A kutya készen áll a fegyelmezett viselkedés elsajátítására.

A gyermekekhez hasonlóan a kutyákban is erőteljes a vágy, hogy kedvezni szeretnének és ez ösztönzi őket a tanulásra. A tanulási folyamat során mindig jelen van valami kényszer, amit jutalmazással fel lehet oldani és örömet ad a kutya számára. A büntetés fokozza a feszültséget és azt eredményezi, hogy a kutya nem fog tanulni szeretni.

Akik a régi nézeteket vallják, hogy falkavezérség (meglehet, de nem a terápiás kutyánál) és úgy gondolják, hogy mindent el tudnak intézni egy kis veréssel akkor új nézeteket kell elsajátítaniuk.

A kutya tanításánál az elsődleges a pozitív megerősítés és a helyes viselkedés jutalmazása, tehát „agresszió mentes” nevelésre kell törekedni.

A kölyökkutya

Mire figyeljünk a kölyökkutya nevelésénél, ha terápiás kutyát szeretnénk képezni

A kulcsszó ennél a területnél a szocializáció és ezek mellett talán leginkább ez az egy mondat, amit mindig követni kell a nevelés során: „Minél többet foglalkozunk- ésszerű határok között- a kölyökkel, annál nagyobb és erősebb az ember szocializáció hatása".

Azonban figyelembe kell vennünk a fajták közötti különbségeket, vagyis, hogy bizonyos fajták egy személyhez kötődnek, de vannak olyanok is, akik mindenkivel barátságosak. Találunk olyanokat, ahol a kötődés gyorsan kialakul és vannak olyan fajták amelyeknél lassabban. A következőkben említett időintervallumokat ezért nem szabad merevnek tekinteni.

Valamint azt is figyelembe kell venni, hogy minden embernek megvan a hozzá illő kutya, akikkel jobban megtalálja a hangot, mint a többivel, azért, mert személyisége, módszerei az adott fajtát tudják megfogni.

Eddigi kutatások azt bizonyítják, hogy a labrador és a golden rettriver a legalkalmasabb a terápiás foglalkozásokra való kineveléséhez, mivel alacsony az agressziós szintjük és jól képezhetőek.

A kutya fejlődése során 49-84 (4-12 hét) napos kor az a kritikus periódus, ami meghatározza a kutya emberhez fűződő kapcsolatát. Ez a legalkalmasabb időszak a kapcsolat kiépítésére. Ebben az időszakban alakul ki az emberhez való vonzódás.

Menhelyről hozott kutyák

Azoknak akik menhelyről elhozott kutyát szeretnének terápiás kutyának kinevelni sokkal nehezebb feladatuk lesz, mint egy teljesen képlékeny kölyökkel.

Természetes a menhelyeken is jól nézzünk körül. A számunkra szimpatikus kutyát többször látogassuk meg, figyeljük meg különböző helyzetekben.

Megfigyelések a kiválasztáshoz:

- szimpatikus vagyok-e az általam kiválasztott kutyának
- hogyan viselkedik a többi kutyával szemben
- milyen gyorsan tanul (próbáljuk pár trükköt megtanítani). Ez nem jelenti azt, hogy a pár alkalom alatt ezeket meg is kell tanulnia, hanem, hogy megfelelően figyel-e ránk. Történt-e változás, vagy még mindig ugyan úgy néz a gyönyörű szemeivel (ne elfogultság alapján).
- agresszió (milyen helyzetekben, milyen intenzitású). Erősödik a pár találkozás alkalmával, ha észreveszünk agressziót.
- milyen szocializált (hogyan viselkedik más idegenekkel, idegen helyzetben)

A felnőtt kutya kinevelésének főbb szempontja:

- a kutya meglévő pozitív képességeire építsünk (jutalmazzuk a helyes viselkedésformákat)
- a negatív tulajdonságokat építsük le
- kis lépésekkel neveljük olyan kutyává, amilyenné szeretnénk
- pontosan építsük fel a nevelési-képzési programot

- fokozatosan vigyük egyre nagyobb és veszélyesebb helyzeteket rejtő (pl.: felnőtt közegben nagy valószínűséggel nem éri negatív hatás, viszont ha rögtön gyerekek közé visszük, akkor lehet, hogy úgy meghúzzák a fülét, hogy többé gyerek közelébe sem akar majd menni) közösségbe.

Ha a kutyát nem mi neveljük fel akkor figyeljünk a következőkre:

- a kritikus időszakban elszigetelt kutyák, felnőtt korukra agresszívvá válhatnak

- ha az állat túlságosan függ gazdájától, lehetséges, hogy képtelen lesz normális kapcsolatot kialakítani más állatokkal vagy emberekkel

- ha a kutya nagyon elhanyagolt érzelmileg labilissá válhat, túlzott félénkséget mutathat idegenekkel szemben

Figyelni:

- a kutya rangsor tekintetében mindig a gazdája után következik- tehát a gazdáját ebből következtethetően mindig követi, parancsait betartja- ha ennek az ellenkezője valósul meg valószínűleg a kapcsolat nem megfelelő (a rangsor csúcsát nem minden esetben agresszióval lehet elérni)

- az ember-kutya megfelelő kapcsolat kialakítása nem jelenti azt, hogy minél kevesebbet érintkezzen a kutya saját fajtársával, mert bizarr viselkedések alakulhatnak ki

- az agresszivitás oka lehet a nem kiegyensúlyozott élet vagy sérült idegrendszer

- az agressziót abban az esetben is fokozhatjuk, ha fizikai erőszakkal büntetünk.

A terápiás kutyának szánt állat legnagyobb hibája, ha agresszív jelzéseket mutat:

Az agresszió típusai

- területvédő agresszió

- domináns agresszió

- félelem kiváltotta agresszió

- zsákmányszerző agresszió

FIGYELEM! Gyakori hiba, hogy a kutyánk iránt érzett szeretetünk annyira elvakít minket, hogy nem látjuk reálisan kutyánk viselkedését és képességeit.

Miért jó a kutya terápiás foglalkozásokhoz?

A kutyának jó az alkalmazkodó képessége, így szoros ember-kutya kapcsolat alakítható ki, könnyen taníthatóak, és igényük van a foglalkozásra. A kutya gyorsan megtanulja az emberi testbeszédét, képes felvenni a szemkontaktust. Jó a nem-verbális kommunikációjuk, tudják olvasni a viselkedést.

Könnyen szocializálható, mivel igénye van a „valakihez tartozáshoz” és ezért alkalmazkodik a szociális szabályokhoz.

Mit kell tudnia a terápiás kutyának?

A kutya terápiához szükséges tudását a célcsoport határozza meg, illetve össze kell egyeztetni a kutya tudását a célcsoport igényeivel a feladatok kidolgozása során.

Ezeket a tennivalókat viszont megelőzi, hogy bizonyos alapvető kritériumoknak is megfeleljen:

- a kutya nem mutathat agressziót emberekkel szemben (ne befolyásolja a nem, életkor, szociális háttér)
- igényelje a foglalkozást
- legyen egészséges (lásd. Az állat egészségügyi feltételei és ellátása)
- gazdája minden helyzetben tudjon rá hatással lenni, tudja irányítani.
- nyugodt és nyitott marad különböző helyeken, zajok, hangok és szagok mellett (ezeket általában negatív értelemben értem, például nem fél, ha ismeretlen helyiségbe visszük, hanem bátran érdeklődően tekint a váratlan események elé, jól tolerálja az erős parfümöt, nagy hangzavarban sem mutat félelmet, agressziót)
- gyógyászati segédeszközökre közömbösen reagáljon
- különböző körülmények között tudjon közlekedni (lépcső, lift, tömegközlekedés, kocsi)
- azonos és más fajtájú állatokkal szemben nem mutasson agressziót
- jól viselje a terápiát megelőző szokásokat (fürdetés és tisztogatás, gondozási- és etetési rutin)

A terápiás kutya másik nagyon fontos kritériuma, hogy jól érezze magát a terápiás helyzetben. Azok a kutyák, akik stressz jeleit mutatják hosszabb időn keresztül, nem alkalmasak a foglalkozásokhoz.

Stressz jelei:

- zihálás, lihegés, gyors fel-alá járkálás, hányás, hasmenés, vizelés, szájnyalogatás, köhögés, tüsszögés, elfordulás, szemkontaktus kerülése, reszketés, remegés, izzadó mancsok, megnövekedett vagy lecsökkent aktivitás, vakaródzás, kaparás, erőteljes szőrhullás

A terápiához szükséges vizsgán, viszont nem csak a kutyának kell megfelelnie, hanem a gazdának is. Tisztában kell lennie a kutya testi, lelki, szellemi képességeivel, terhelhetőségével, motiválhatóságával, nyitottságával, kapcsolatteremtési hajlandóságával és képességével. Ezeknek az ismerete szükséges ahhoz, hogy a gazda és kutya jól együtt tudjon dolgozni. Ez az alapja annak, hogy „munkatársát” eléggé ismeri ahhoz, hogy közösen másokon tudjanak segíteni.

A terápiás vizsga (KEA által szervezett vizsga)

Két lépcsős. A következőkben leírt feladatok megfelelő pontszámú teljesítését követően gyakorlati vizsgát is kell tenni (egy intézményben, ahol valószínűleg dolgozni fognak).

1. Bevonulás

A kutyával a vizsgára kijelölt helyen meg kell jelenni (általában egy kutyaiskola), ahol a belépéstől kezdve mindent videóra vesznek.

A kutya és gazdája bevonulnak az iskolába, ahol nem csak ők vannak és a vizsgáztatók, hanem kutyák, akik éppen szabadon szaladgálnak, emberek, akik a saját dolgukat végzik.

Üdvözlésként egy idegen közelíti meg a kutyát, aki lassan, óvatosan, majd intenzív fizikai kontaktusba kerül a kutyával. Megsimogatja, megvizsgálja a kutya egész testét, különös tekintettel az érzékeny testtájakra (szem, száj, fül, herék).

2. Hám felhelyezése, séta és alapengedelmességi gyakorlatok

A kutya pórázra vételét követően, a gazda többször felhelyezi a kutyára a speciális hámot, majd sétál a kutyával. Séta közben egy idegen váratlanul elesik és ezzel meglöki a kutyát. A kutyának erre a reakcióra nem szabad agresszíven reagálnia.

Ezt követően engedelmességi feladatokat kell utasításra végrehajtaniuk, amelybe beletartozik a behívás, póráz nélkül lábnál követés, ültetés és fektetési gyakorlatok.

Végül a gazdának egy faház előtt fekve maradásra kell utasítania a kutyát, úgy, hogy a parancs végrehajtása közben be kell mennie a faházba. Annak ellenére, hogy a gazda eltűnt a kutyának az utasítás szerint helyben kell maradnia, bármilyen zavaró esemény mellett is (pl.: körülötte játszó kutyák).

3. Húsletiltás és csontelvétel

Ennél a résznél az a feladat, hogy a kutyát le kell tiltani a hús elvételéről. Kezdetben verbálisan is utasíthatja, de lépésről-lépésre egyre kevesebb jelzéssel kontrollálhatja a gazda a kutyát. Tehát a következő lépéseknél már nem utasíthatja szóban, majd csak gesztusokkal, végül semmilyen módon nem gyakorolhat hatást, nem adhat jelzést a kutyának. Fontos, hogy a kutya egyik helyzetben se szegje meg a tiltást.

A feladatnak a másik része, mikor a kutya egy nagyméretű főtt marhacsontot kap és egy rövid ideig nála hagyják. A kutyától először a gazdának, majd egy idegen felnőttnek is el kell vennie a csontot, anélkül, hogy a szabadon lévő kezével hozzáérne a kutyához, valamint a kutya agresszív megnyilvánulást mutatna.

4. Ingerérzékenység

A terápiás kutyának toleránsnak kell lennie erős ingerekkel szemben. Ilyen az erős szaginger. Ennél a helyzetnél egy erősen beparfümözött pulóvert viselő felnőtt óvatosan megközelíti a kutyát, kezét a kutya orrához tartja, majd megsimogatja, átöleli, legvégül a kutya pofáját az arcához szorítja.

5. Fenyegető megközelítés

A gazdának ki kell kötnie a kutyáját egy fához, majd mögé kell állnia. A kikötött kutyához egy ismeretlen személy megy, először barátságosan, majd fenyegető mozdulatokkal. Az idegen többször megismétli ezt a viselkedést.

6. Szeparáció

A kutyát marad paranccsal egy helyben maradásra kell utasítani, vagy egy idegen pórázon fogja, majd a gazdát olyan helyre irányítják, ahol már kiesik a kutya látóteréből. A feladat során azt nézik, hogy a kutya mennyire és milyen módon viseli a gazdától való elválást.

7. Játék gazdával, idegennel

A kutya gazdával és idegennel történő játékát figyelik meg.

A vizsgán nem csak a kutya viselkedését és reakcióit figyelik és elemzik ki a felvételen, hanem a gazdát is megfigyelik, az alapján, hogy hogyan értelmezi saját kutyája jelzéseit és ennek megfelelően, milyen válaszokat ad rá. A két személyből álló csapat, hogyan tud együtt működni kritikus és kiegyensúlyozott helyzetekben. Felmérve azt, hogy a gazda, hogyan érzékeli kutyája változó érzelmeit, valamint stresszes állapotait és ezeket milyen módon próbálja meg kontrollálni.

Terápiás foglalkozásokon csak egy évnél idősebb kutya vehet részt, mert (mint a gyerekek is általában 6 éves korban lesznek iskolaérettek) a kutyának is szükséges az egy év, hogy a megfelelő ismereteket, viselkedési szabályokat sajátítson el, megfelelő kutya-gazda kapcsolat alakuljon ki, érzelmileg stabillá váljon (tudja, hogy hova tartozik, megfelelő biztonságérzete legyen). Viszont ez az egy év csak egy becsült korhatár. A kutya tulajdonosának kell felismernie, hogy a kutya mikor érett meg a feladatra, hogy más embereken segítsen és jó terápiás állat váljon belőle.

Összefoglalás

Röviden összefoglalva a terápiás kutya jellemzője, hogy

Szoros kapcsolatban van gazdájával, jól alkalmazkodik a változó körülményekhez, örül az új ismeretségeknek, megbízható. Alkalmasak a foglalkozásokhoz, mert toleránsak, kiegyensúlyozottak, stabil idegrendszerűek, nehezen kiboríthatóak, jól szocializáltak, vidámak, lelkesek, fogékonyak az újra, emberekkel szemben figyelmesek és nyitottak, valamint megjósolható a viselkedésük.

Ahhoz viszont, hogy ezeket egy kutyával elérjük, nem csak a kutya részéről szükségesek ezek az adottságok, hanem megfelelő életkörülményeket biztosítva, következetes és szakszerű foglalkozást igényelnek.

A kinevelés megkezdése előtt tehát tekintsünk bele a kutya viselkedésbe. Ahhoz, hogy jó terápiás kutyát neveljünk, nem elég, hogy utánozni tudjuk a kutyakiképző által mutatott praktikákat és mozdulatokat. Nem csak utánozni, hanem érteni is kell, hogy mit miért teszünk és ezek mellett a kiképzés nem elég egy terápiás kutya kineveléséhez. A kutyaoktató csak segíthet nekünk, hogy kutyánk az engedelmes kutyák közé sorolható legyen. Az engedelmesség csak az egyik része a terápiás alkalmasságnak.

A terápiás kutyát kiskorától fogva arra kell nevelni, hogy megfeleljen azoknak a kritériumoknak, amiket egy terápiás kutyánál megkövetelnek. Ehhez következetes és rendszeres foglalkozásra van szükség. Mivel a legtöbb kiképzés esetében (őrző-védő, vadász stb...) az állat természetes viselkedési formáinak kihasználására és fejlesztésére helyezik a hangsúlyt, fontos, hogy a terápiás munkában jártas kutyakiképzőt kérjünk fel segítőnek. A terápiás kutya képzésénél az állat fegyelmezhetőségére, gazdaszeretetére, tanulási képességére épít, ezért nem megfelelő kiképző esetében nagy károkat okozhat a nem megfelelő kiképzési terv.

Második rész

A képzett kutya alkalmazása fejlesztő célú foglalkozásokhoz

A kutyás terápia típusai

Állat-asszisztált aktivitás

Állat-asszisztált aktivitás, melynek lényege a foglakozásokon résztvevő személyek életminőségének növelése, melynek során általános célokat jelölnek ki és a fejlődést sem követik nyomon.

A program általában spontán módon alakul.

Általános célok:

- egyes résztvevők zárkózottságának, elszigetelődésének csökkentése - **izoláltság csökkentése,**
- **pozitív kapcsolat** kialakítása kutya és a foglalkozásokon résztvevők között,
- a feladatokban való **részvétel igényének erősítése** a kutya részvételével,
- kapcsolatteremtés képességének fejlesztése a kutyával, emberekkel (társakkal és idegen személyekkel egyaránt) - **szociális képességek fejlesztése,**
- a kutyák **viselkedés**ének megértése, emberi viselkedéssel való összehasonlítása,
- egyes résztvevők állattal kapcsolatos félelmeik és ellenérzéseik csökkentése,
- érzelmi beleérzőképesség fejlesztése, figyelje mások érzelmeinek változásait- **empátiás képesség fejlesztése,**
- A foglalkozások alatt a tevékenységek és érzelmek szóbeli kifejezése- **kommunikációs képesség fejlesztése,**
- az állat jelenlétében fellépő vagy más okokra visszavezethető **stressz csökkentése.**

Törekszünk arra, hogy a közösen eltöltött idő minden esetben hasznos és kellemes legyen mindenki számára. A feladatok megoldásán keresztül minél több sikerélményben legyen részük, örömük a játékban, valamint a kutyával való kapcsolat során ismereteket szerezzenek a kutya viselkedéséről, életmódjáról, gondozásáról, de figyelmet fordítva arra is, hogy eközben reális kép alakuljon ki önmagáról, a résztvevők személyisége fejlődjön.

Állat-asszisztált terápia

Állat-asszisztált terápia, mely során már kitűzött célok

szerint szervezik a foglalkozásokat és a fejlődést nyomon követik.

Feladatok:

- A megelőzés (prevenció), a gyógyítás (korrekció), a képességfejlesztés, a nevelés, valamint az életminőség javítása.

- A fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentése, kompenzációja.

- Pszichés funkciók / érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás/ fejlesztése.

- Motoros funkciók fejlesztése: nagy mozgások, finommozgások koordinációja, helytelen mozgások korrekciója, adekvát mozgások kialakítása, tartási hibák csökkentése, egyensúlyérzék, ütem- ritmusérzék fejlesztése.

- Az érzelmi-, akarati élet, a viselkedés, a magatartás, a cselekvés pozitív irányú befolyásolása.

- Önállóságra való nevelés.

- A célcsoport életkorának megfelelő fegyelem, kitartás céltudatosság, felelősségérzet, a kötelességtudat kialakítása.

A kutyás foglalkozások fő ereje

„A játékmotívumot, amely fontos az emberi természetben, a művelődés érdekében kell mozgósítani. Az oktatásnak szoros kapcsolatban kell lennie azzal, amit a gyermek szeret csinálni, amire kíváncsi."

Ez egy Halltól (1881-ben pszichológiai intézetet alapított) származó idézet, mely meghatározza a kutyás foglalkozások lényegét.

A fő hangsúly a motiváción van, a kutya motiváló erejében. De mielőtt a motivációs hatásait elemeznénk, vizsgáljuk meg közelebbről, hogy mi a motiváció.

A motiváció szó indítóokot, ösztönzést, indítást jelent.

A viselkedés motivációs bázisai:

1. Szükséglet: Fiziológiás szükséglet (például az éhség), ami arra ösztönzi az embert, hogy táplálékot vegyen magához

2. Homeosztázis: A belső háztartás egyensúlyi fennmaradásáért felelős (pl.: hideg van, testünk jelzi, hogy fázunk, ezért melegebben öltözködünk)

3. Drive: Belső hajtóerő. Pszichikus síkon jelenik meg.

4. Emóciók: a cselekvés mobilizálóiként működnek (érzelmi sík).

5. Vágy: Előzetes tapasztalás alapján kialakult vonzalom, amely szintén cselekvésre ösztönöz.

A gyermek fejlődése során a motiváció is változik, vagyis a növekedése során szélesedik azoknak a tárgyaknak a köre, melyek céltárgyként szerepelhetnek, valamint egyre komplexebb célhelyzetek alakulnak ki.

Megkülönböztethető:

motivátor: az a dolog, amire a figyelem irányul,

motívum: az a viszonyítási alap (érték), ami az érdeklődést meghatározza, az érdekeltséget kifejező érzelmi jelzés (emóció), valamint maga a cselekvési indíttatás, mint a motivációs folyamat eredménye (aktiváció).

Kíváncsiság: A megismerés vágya. Haszon nélkül is szeretnének többet tudni környezetükről.

Érdeklődés: Amikor a kíváncsiság valamilyen állandó tárgyra irányul.

Kompetencia: Egy- egy feladat megoldása örömet okoz, vagyis élvezzük, hogy képesek vagyunk valamire.

A kutyás terápia motiváló ereje:

- a kutya: a gyermekek többsége vonzódik az állatokhoz. Szeretnék őket megfogni, irányítani, megismerni. A kíváncsiságuk megfelelő és tudatos irányításával a kutya segítséget ad a kitűzött feladatok végrehajtásában.
- játék: a kutyás foglalkozások játékos keretek között zajlanak és a játék örömforrás
- mozgás: az ingerszükséglet része a mozgásszükséglet
- ismeretek: a gyermekeknek van előzetes ismeretük a kutyáról, ezért könnyen összekapcsolják belső értelmezéseikkel, valamint az ismert részbe beépíthetünk egyre több új elemet.
- feladatok: a gyermekek képességeihez igazodó közepes szintű feladatok adása, melyen keresztül a feladat is sikerélményt okoz a gyermeknek

A kutyával való foglalkozás spontán hatásai

A. Ismeretek bővítése

Ismereteket nyújt az állatról, az állattartásról, a kutya viselkedéséről és állatgondozásról. A gyermek kutyával való kapcsolata során fokozatosan ismeri meg az állattal kapcsolatos jellemzőket. Valós kép alakul ki benne az állatról és nem a TV, képek és szülők reakciójának és elmondásának hatásai befolyásolják a gyermekben a kutyáról kialakult képet.

Idegen állattal való helyes viselkedés elsajátítása. Az állattal való folyamatos kontaktus során a gyermekek megtanulnak megfelelően bánni az állattal. Kialakítanak egy olyan magatartásformát, mely lehetővé teszi, hogy a kapcsolat során mind a két fél jól érezze magát.

B. A stressz enyhítése

A kutyák társaságában nyugodtabbá válnak a gyermekek, melynek hatására a problémamegoldó képesség javul. A vérnyomást normalizálják.

A gyerekek sokkal felszabadultan oldanak meg nehéz feladatokat is kutya társaságában, hiszen a kutya jelenléte leveszi róluk a terhet, azt hogy a teljesítés a fő cél. A cél a kutyával való játék. Ezen kívül a feszült gyermek is könnyebben feloldódik egy kutya közelében.

C. Társra találás

Ragaszkodó és kitartó társat találhatnak benne, ha jól bánnak velük, hiszen kutyáink feltétel nélkül elfogadnak bennünket.

Ha a gyermek szeretettel közeledik az állat felé, minden találkozás után egyre jobban tapasztalhatja a kutya barátságát.

A kutya egyre többet kezdeményez kapcsolatot a gyermekkel, egyre többet csóválja farkát és utasításaira is figyelni kezd.

D. Szociális katalizátorok

A kutyák szociális katalizátorokként vesznek rész, hiszen megkönnyítik a kapcsolatteremtést, de több konfliktust is előidézhetnek, hiszen vannak nem állatszerető emberek, akiket már a kutya jelenléte is zavar.

A terápiás foglalkozások alatt mélyül a társakkal való kapcsolat a közös élmény hatására. Ezen kívül az állattartó emberekkel is el tud beszélgetni, hiszen ő is tapasztalatokat szerez a kutyával való bánásmódról. De szembe kell nézniük azokkal a problémákkal is, melyeket a kutyával való foglalkozás von maga után. Például vannak emberek, akik még azt sem tudják elviselni, hogy kutyával elsétálnak a házuk előtt és minden ok nélkül vitába kezdenek.

E. Empátiás készségek fejlesztése

Az állatokkal leginkább testbeszéddel tudjuk a kapcsolatot felvenni, ezáltal az emberek nemverbális kifejezésére is érzékenyebbé válunk.

A mai világban a testbeszéd nagyon háttérbe szorult. Számítógépen, telefonon és más elektromos készülékeken minden információt át tudunk adni beszélgetőpartnereinknek. Közben észre sem vesszük, hogy mimikánk, gesztusaink egyre jobban tűnnek el, és képtelenek vagyunk megfigyelni a lelki állapotokat szavak nélkül. A kutyával való beszéd a testbeszédre épül, melynek minél kifejezőbbnek kell lennie, ahhoz, hogy a kommunikáció zavartalanul alakuljon.

F. A természet iránti vonzalom fejlődése

Ugyanis, akik állatok nélkül elvesznek a számítógép, autó, vagyis a modern világ vívmányaiban és távol kerülnek a természettől, könnyebben is teszik tönkre. A kutya segítségével megtanulják a többi élőlényt tisztelni.

Itt elsődlegesen megemlíteném a szemetelést. A kutyával való sétálás az utcákon és parkban nem a legkellemesebb szeméttenger között, főleg, ha a kutya meg akarja enni az ismeretlen eredetű szendvicset, melyet a füves terület közepén talált. Ez talán elég figyelemfelkeltő a gyermekek számára és talán elég hatással van rájuk, hogy ők ne tegyék ugyanezt. Sajnos hozzá kellett tennem a talán szót, mert állattartók között is vannak lelkes szemetelők, beleértve azokat is akik nem szedik fel a kutyaürüléket saját állataik után.

G. Biztonság érzete

Biztonságot nyújt a gyermek számára, hiszen a kutyának nincsen fontos elfoglaltsága és nem labilis a hangulata.

A terápiás kutya kiszámítható és mindig lehet rá számítani, ha az ember megfelelő odafigyeléssel és örömmel foglalkozik vele.

Ide nem azokat a kutyákat értem, akikkel nem megfelelően törődtek, és valakit megharapnak bizonyos okból.

A terápiás kutya a gyermek kezdeményezéseit mindig örömmel fogadja, kivéve, ha az a kutyának fájdalmat okoz. A fájdalom okozójával szembeni reakciója a félrevonulás és nem a támadás.

H. Irányító szerep gyakorlása

A gyermek viselkedésére folyamatos visszajelzést kap a kutyától.

Kiemelkedhet alárendelt szerepéből a kutyával való kapcsolata során. Végre egy élőlény, melynek ő is parancsolhat és utasításokat adhat. A hatalmi pozíció gyakorlása viszont nem marad válasz nélkül. Ha a gyermek túllépi a határt, a kutya félrevonul és kerüli a társaságát. Tehát ha a gyermek újra „jóban szeretne lenni" a kutyával, meg kell találnia a megfelelő bánásmódot.

A kutya részvétele a foglalkozásokon

A kutya a legnagyobb szerepet a motiválásban kapja, vagyis a kutya jelenlétével próbáljuk a gyermekeket ösztönözni a feladatmegoldásra. A kutya és a gyermek együtt vagy külön-külön végrehajtható feladatokat megoldva vesznek részt a foglalkozásokon.

A kutyával a gyermek csak játszik és annak ellenére, hogy a tanórákon kiadott feladatokhoz hasonló feladatokat old meg, ez nem jelent számára olyan mértékű feladathelyzetet, mint az iskolai foglalkozások. A kutyával tehát nem csak motiválni igyekszünk, hanem a kizárni a gyermekben kialakuló szorongást, amely már önmagába is nehezítheti a jó teljesítményt. A feszültséget növelő versenyhelyzetek, még a pozitív tartalmú izgalmak és várakozások is igen nagy megterhelést jelenthetnek egy gyermek számára.

A kutyás foglalkozásnak nincsenek vesztesei. A foglalkozások alatt a kutyával foglalkozunk, aki még annak is leül vagy lefekszik és azt is szereti, aki az adott feladatban nem nyertesként került ki. Annak ellenére, hogy a kutyás foglalkozásokon is kialakíthatunk versenyhelyzeteket, a gyermek nem éli meg olyan mértékű feladathelyzetnek, mint a tanórai foglalkozásokat, mert ezekben a játékokban a fő cél a kutyával való foglalkozás.

A kutya részvétele történhet passzívan és aktívan.

Passzív kutya

A kutya nem vesz részt aktívan a feladatokban. A cselekmény elszenvedője. Vagyis ezeknél a feladatoknál a kutya csak fekszik, mialatt a gyermekeknek aktívan dolgozniuk kell (Pl.: finommotorika fejlesztésénél a mondókák)

A passzív kutyás feladatoknak fontos szerepe, hogy a foglalkozásból kivont kutyának lehetősége van a pihenésre.

Aktív kutya

A kutya is részt vesz feladatokban. Parancsokat teljesít. A feladatnak megfelelően utasításokat hajt végre.

A foglalkozások során fontos, hogy a kutya aktív és passzív részvételét felváltva, váltakozva alkalmazzuk a terápia során. Így alkalmat adunk a kutyának egy kis pihenésre. A foglalkozás alatt a tanulók ne legyenek egyfolytában testi kontaktusban a kutyával. A kutyától távol és közelében zajló feladatokat cserélgessük. Ne alkalmazzunk folyamatosan olyan feladatokat, amelyben a kutya aktív. Ezzel elkerüljük a kutya gyors kifáradását.

A kutyával való munka általános szabályai

Az ismeretek, amit a gyerekekkel a kezdés előtt tisztázni kell:

- a terápián részt vevő kutyák nem harapnak, de ez nem jelenti azt, hogy minden kutya szelíd.
- a kutya nem okoz nekik fájdalmat, ezért ők se tegyék.
- a kutyának a nyakörvét nem rángathatják, vezetni csak engedéllyel szabad.
- a kutyának nem engedjük, hogy puszit adjon a tanulók arcára és a tanulók sem puszilgathatják a kutyát.
- a kutyának nem parancsolhatnak, csak akkor, ha a kutya gazdája engedélyezi, illetve ha a feladat megköveteli. Ez több okból is fontos. Először is felborul a rend, ha egyszerre több gyermek utasítgatja a kutyát, valamint a kutya is megzavarodik. Másodszor megfelelő mederbe tereli a gyermek kutya kapcsolatot, mivel nem a hatalmi szerep kerül előtérbe, hanem a gyermekben először alakul ki a játszótárs képe a kutyáról.
- a foglalkozások után mindig kezet kell mosni.

Ezek ismerete után kezdődhet meg a kutyával való kapcsolat felvételének irányított vezetése.

Gyermek kutya kapcsolatának pozitív kialakítása:

Tanítsuk meg a gyermeket, hogy hogyan tudja

- simogatni a kutyát (vannak esetek, amikor a gyermekek a kutyán „tapsolást” tartják simogatásnak)
- hívni a kutyát
- pórázon vezetni (nagyon gyakran nem tudják, hogy hogyan kell a kutyát vezetni, nem találják meg a megfelelő összhangot. Vagy a kutya vezeti őket vagy pedig túl durván próbálják meg a hatalmat a kezükben tartani)
- jutalomfalatot adni
- alapvető engedelmességi feladatokat elvégeztetni a kutyával.

Miután a csoport ezeket a gyakorlatok elsajátította, akkor léphetünk egy magasabb lépcsőfokra és kezdhetjük meg a kijelölt fejlesztési területekhez kidolgozott feladatok végzését. A két szint között legyen meg az átmenet, vagyis az ismerkedő szakasz feladatai fokozatosan csökkenjenek.

A kutyától félő gyermek

Vannak gyermekek, akik már a kutya puszta látványától megrettenhetnek. A félelem kialakulhat egy negatív élmény kapcsán (kutyaharapás vagy kutyaugrálás hatására), de gyakoribb, hogy a szülők túlzott aggodalmaskodása és saját félelmük kimutatása, a helyszín gyors elhagyásával alakítják ki a gyermekben a félelmet.

A félő gyermeket érdemes szembesíteni a félelme tárgyával, vagyis a kutyával. Meg kell tanulnia, hogy nem minden kutyától kell félni, nem mindegyik akar neki fájdalmat okozni.

Elsőként a gyermeket szembesíteni kell a terápiás kutyával egy másik gyermek jelenlétében, aki nem fél a kutyától. A félős gyermek látni fogja, hogy a másik, hogyan teremt kapcsolatot a kutyával és ezzel a félelme csökkenni fog. Fontos, hogy ebben a helyzetben mozdulatlan legyen a kutya.

Ha félős gyermekben elég bátorságot látunk, akkor a kutyát mozdulatlan helyzetbe parancsoljuk (fekszik), hogy a gyermek meg tudja simogatni. A félelem csökkenésével arányosan engedjük a kutyát mozogni és a félős gyermeket egyre jobban vonjuk be a foglalkozásba.

A kutya játékai

1. Tartósak legyenek és könnyen tisztíthatóak, ne veszélyeztessék a gyermek testi épségét (pl.: tömör, nehéz labdák)

Tanulják meg a gyerekek a játékok helyes használatát, tudják, hogy mikor használhatják, mikor nem nyúlhatnak hozzá.

A gyermekek felmérése a kutyás foglalkozásokhoz

Pontosan ismerni kell a kutyás terápiás csoportba bevont gyermek jelenlegi állapotát, életkorát, másodlagos problémáit társuló rendellenességeit, fejlettségi szintjét, hiszen a pontos felmérési eredmények alapján lehet meghatározni a fejlesztés célját, területeit, módszereit, a felhasználandó speciális eszközök körét, a rövidebb távú célokat és feladatokat. Milyen speciális terápiás elvek, módszerek építhetők az adott kórforma, klinikai tünet, valamint az egyéni állapot kezelése, terápiája céljából a foglalkozásokba.

1. Értelmileg akadályozott gyermek esetében: a gyermek diagnózisa nagymértékben meghatározza a megfigyelési szempontokat (pl.: Down syndroma). Ezek mellett viszont hangsúlyt kell kapnia a különbözőségeknek is, vagyis annak, hogy adott diagnózis mellett is igen nagyok lehetnek az eltérések.

A szakértői vélemény, a pedagógus jellemzése alapján a gyermekről kapunk egy képet. Próbáljunk képet alkotni a gyermek erősségeiről és gyengeségeiről.

Milyen a tempója, van-e figyelemzavar, mely feladatoknál tapad meg, megértés hiánya, emlékezet, felidézés gyengesége, érzékszervi, észlelési problémák, mozgáskoordináció zavarából eredő nehézségek, fáradékonyság

Ha a gyermeknél mozgáskorlátozottság is kialakult (nem következményesen) fel kell mérni az akadályozottság mértékét, valamint a hatásait a különböző területekre (hely- és helyzetváltoztatás, manipuláció...stb.

2. Kötetlen foglalkozáson a gyermek megfigyelése

Figyeljük meg, hogy milyen játékot játszik, milyen eszközöket használ hozzá, hogyan találja fel magát egyedül, mennyire képes önálló játékra, mennyire kapcsolódik be spontán mások játékába, milyen a viselkedése?

3. Irányított helyzetben történő megfigyelés

Mennyire vesz részt az órán, milyen mértékben követi a szóbeli utasításokat, milyen feladatokban a legaktívabb?

Néhány alapvető megfigyelés a kötetlen és irányított foglalkozások során:

Mivel mozgásos játékos feladatokat végzünk a kutyával, a megfigyelés nagyon fontos a segítők meghatározásának és feladatok kiválasztásának szempontjából.

- Eredményesen méri-e fel a térbeli viszonyokat (elhelyezkedés, megfelelő hely kiválasztása köralakításhoz, futással kapcsolatos játékokhoz)? Biztos-e térbeli tájékozódásban?

- Meg tud-e nevezni színeket helyesen? Egyeztet-e színeket?

- Mennyire pontos a megfigyelése?

- Mennyire pontos a képi emlékezete?

- Mi jellemző teljesítőképességére?

- Biztonságosan fogja- e különböző alakú és nagyságú tárgyakat?

- Mennyire ügyes eszközhasználatban?

- Megfigyelhető-e jobb- vagy balkezesség dominanciája?

- Mi jellemző a mozgások sebességére?

- Milyen időtartam után jelentkezik fáradtság?

- Kezdeményező-e foglalkozásokon, a játék során?

- Vállal-e szervező, irányító szerepet?

- Képes- e társaival megegyezni?

- Hogyan oldja meg a konfliktusokat?

- Segít-e társainak?

- Milyen helyzetben van a csoportban?

A személyes megfigyelés a kutya gazdájának, azért nagyon fontos, mert az írásbeli vélemények és fejlesztési terveket nem a kutyás foglalkozásokra írták. A kutya képességeinek és tulajdonságainak megfelelően emeljük ki a gyermeknek azon megfigyelt jellemzőit, melyeket fejleszteni vagy leépíteni szeretnénk. A kutya és a gyermek ismerete mellett ki lehet választani azokat a területeket, ami a kutyával való foglalkozás keretében a leginkább fejleszthetőek.

4. Kommunikáció

Hangsúlyt kapjon a gyermek kommunikációs képessége megfigyelése, mivel nagymértékben meghatározza, hogy milyen kommunikációs csatornán keresztül létesítsen kapcsolatot a kutyával (csak szóban, gesztus és szóbeli együtt... stb.)

Feladatok:

- jelen kommunikációs formái

- jellegzetes hangok, jelek jelzések, gesztusok, mimika vagy mozgásformák

- beszédértés

- artikuláció

- van- beszédzavar, ha van annak súlyossága

- használ- nyelvtani szerkezeteket, hogyan

5. A gyermek megfigyelése (a már kialakult kép alapján feladatok végrehajtásával) a kutyával való játék alkalmával

- Mennyire vonja el a figyelmét, aktívabb-e kutyával végzett feladatoknál, melyik feladatokat kedveli a kutyával (távolságot tartani, hozzá érni)?

A gyermek a kutya jelenlétében, más foglalkozásokkal ellentétben, bizonyos területeken jobban aktivizálható, de vannak területek, amelyeket gyengíthet.

Pl.: A kutya jelenléte elvonhatja a gyermek figyelmét a feladatról, ha nem történik közvetlen testi kontaktusban a kutyával, viszont jobban figyel, ha tárgyakat pakolhat a kutyára és csak a helyes kiválasztás esetén érhet a kutyához.

- mozgásai mennyire pontosak, céltudatosak a kutyával való játék során
- milyen mértékben használja az utánzás során a nagy- vagy finommozgásokat. Mit figyel meg inkább? Képes-e a részleteket kiemelni? Mennyire folyamatosak a mozdulatsorok? Helyes-e a mozdulatok egymásutánja?
- Mennyire használ mimikai elemeket a kutyával való kontaktus során?
- Mi jellemző az utánozó mozdulatokra (felismerhető, azonosítható, hiányos, darabos)
- Célszerűek-e az egyes mozdulatok?
- Milyen ügyesen használja kutya eszközeit, játékait?
- A legvégén összehasonlítani a kutya nélküli megfigyelésekkel. Kiemelni az eltéréseket és megkeresni a miérteket

6. Tárgyi feltételek

A biztosított helyiség

A. Teremben

Milyen és mekkora terem áll rendelkezésre, milyen felszereléssel?

A feladatok megtervezésénél nagyon nagy hangsúlyt kap a méret és a felszereltség, mert csak ennek ismeretében lehet a foglalkozásokat megszervezni. Illetve a rosszabb tárgyi feltételek mellett a fantáziának van a legnagyobb szerepe, hogy olyan feladatokat találjunk ki, mellyel a gyermekek és a kutya mozgásigénye is ki lesz elégítve, valamint, hogy a kijelölt fejlesztési célok is megvalósuljanak.

Fontos, hogy a teremben leginkább csak azok az eszközök legyenek, amiket használunk a foglalkozások alkalmával, hiszen a többi tárgy is elvonhatja a gyermek figyelmét. Pl.: osztályban folyó foglalkozások

B. Szabadban

Annak ellenére, ha az intézmény helyiséget biztosít a foglalkozásokhoz, nem tölthetünk minden alkalmat az intézmény falai között. A kutyás foglalkozások kiemelt hatásai közé soroljuk, hogy a gyermekeket közelebb hozzuk a természethez, aminek egyik fontos feladata, hogy a gyermekeket kivigyük a friss levegőre, így természetes közegében is megismerhessék a kutyát. Ne kövessük el azt a hibát, hogy nem engedjük a gyermekeknek a kutyát megismernie. Ebbe beletartozik az is, hogy a gyermek tudja például, hogy a kutyák, hogyan pisilnek. Sajnos még ép felnőtt emberek sincsenek mindig tisztában azzal, hogy a nőstény és kan kutyák másképp pisilnek és mi alapján jelölnek és miért.

A kinti foglalkozásoknak viszont megvan az a hátránya, hogy a kutya számára a kinti közeg nagyobb és több ingerforrást nyújt, mint zárt keretek között lebonyolított foglalkozások. Ezért a kintre szervezett időtöltést nagyon át kell gondolni ahhoz, hogy jól szervezett legyen és ne essen szét. Ne azzal teljen az idő, hogy a kutya figyelmét kell a feladatban tartani, mert a különböző külső ingerek (másik kutya, macska ...stb.) elterelik. Szoktatással vagy a kutya aktuális figyelmi képességeire építve kell megszervezni a kint zajló feladatokat.

Ha a kutyánk nehezebben koncentrál, akkor a figyelmetlenebb kutyához illő szabadabb feladatokat tervezzünk

7. Személyi feltételek

Figyelembe kell venni, hogy az adott számú gyermekcsoporthoz mennyi segítőre van szükség. A segítők számát a gyermek igényeinek megfelelően kell kialakítani. Vannak esetek mikor elég a gyógypedagógus végzettségű terápiás kutyavezető.

A szakmai végzettséggel nem rendelkező terápiás kutyavezető nem állíthatja össze a foglalkozásokon kitűzött feladatokat!!!

A feladatok megtervezésének szempontjai

A foglalkozások megtervezésénél elengedhetetlen, hogy ismerjük a normál fejlődés menetét és fázisspecifikumait és azt, hogy a fejlődésnek melyek azok az időszakai és ezen belül melyek azok a területek, melyek különösen nagy szerepet kaphatnak, mivel célzott fejlesztésükön keresztül több terület is kedvezően befolyásolható. Például, ha a motorikumot és a testsémát fejlesztjük, akkor a téri percepcióra is hatást gyakorlunk.

A fejlődési szakasz életkori specifikumai alapvetően behatárolják a fejlesztés tartalmi és metodikai lehetőségei. A fejlesztés mindig csak az életkorra specifikus tevékenységen keresztül és tanulási formával lehet hatékony.

1. A gyermek kutya kapcsolat alakulása alapján

A foglalkozások tervezésénél az egyik szempont, amit figyelembe kell venni, a gyermek életkora. A gyermekek különböző életkorban különböző módon közelítenek, veszik fel a kapcsolatot a kutyával. Ezek alapján kell kiválasztani a feladatokat.

Az ember-kutya kapcsolat szintje az értelmileg akadályozott gyermekeknél

Az ember kutya kapcsolata életkori szakaszonként változik. Az óvodás és iskolás gyermek a növekedéssel párhuzamosan változtatja a kutyához való viszonyát.

A kutyás terápiás foglalkozásokhoz elengedhetetlen, hogy a gyermek ezen képességeivel tisztában legyünk. A terápiás vezető feladata, hogy az életkori szakaszok jellemzőit ismerje, és ennek alapján dolgozza ki a programot, mely lehetővé teszi azt is, hogy a gyermek egy magasabb életkori szakasznak megfelelő szintre lépjen.

Az értelmileg akadályozott gyermekek fejlődése megkésett, ezért várható, hogy ezeken a területeken is elmaradás mutatkozik, tehát szükséges a terápia megkezdése előtt részletesen felmérni a gyermeket.

Óvódás, iskolás gyermek kapcsolata a kutyával (ép gyermekek esetében)

Ennek a területnek az ismerete abból a szempontból fontos, hogy a gyermek korának és képességeinek megfelelően tudjuk a feladatok milyenségét tervezni.

3-5 éves gyermeknél meghatározóak a nem verbális elemek az állattal való kapcsolatában, viszont egyre nagyobb hangsúlyt kap a verbális kommunikáció is. Kiemelt jelentősége van az érintésnek és a simogatásnak, de szemkontaktust keveset létesítenek. Verbálisan úgy veszik fel az állattal a kapcsolatot, mint egy hozzá hasonló gyermekkel. A gyermekek megpróbálnak utasításokat is adni a kutyának, amit a felnőttektől láttak (utánzás). A kutyával való játékot és foglalkozást viszont leginkább a cselekvés hatja át, mit a verbalitás.

Különböző a fiúk és lányok viszonyulása a kutyához. A fiúk inkább tanulmányozzák, a lányok inkább gondozzák őket.

A gyermek életkori jellemzői a kutyával való kapcsolatban is megmutatkoznak. Az egocentrikus szemléletből kiindulva, úgy gondolják, hogy a kutyák akkor a legboldogabbak, ha zárt helyen, védelem alatt élnek.

A játék irányultságában leginkább dominál kezdetben a cselekvés, majd a tárgy, végül pedig a szerep.

A gyermekek szívesen „tanulmányozzák" az állat testét, a másik élőlény megismerése új információkkal gazdagítja őket. Az állat növeli az aktivitást és biztonságos bázist nyújt.

Az óvodás korú gyermek utasításait a kutya nem hajtja végre vagy csak ritkán, mivel ebben az életkorban a gyermek számára egyenrangú a rangsorban.

Ennek ellenére önbizalmát is növeli a gyermeknek, ha megfelelő irányítás mellett a kutya bizonyos esetekben szót fogad neki. A gyermek a kutyával szemben szülői szerepbe helyezkedhet, azzal, hogy gondozni tudja az állatot. Az állat nem tilt, és nem dirigál. A gyermek nem megfelelő magatartását az elvonulásával jelzi. Mivel a gyermek igényli a kutya jelenlétét, alkalmazkodik, ezzel is növelve a másokhoz való alkalmazkodó- és empátiás képességét, valamint viselkedésük következményeivel is szembesülnek.

Idősebb gyermek kapcsolata a kutyával

6-8 éves gyermeknél a verbalitás veszi át a főszerepet, a simogatás célzottabbá válik és a szemkontaktus száma is nő.

Egyre jobban érti a kutya jelzéseit, ami segítségével a gyermek utasításai is hatásosabbakká válnak, bár még ebben a korban is inkább játszótársként szemléli a kutya, mint gazdaként.

9-14 éves korban az állattal való kapcsolat elmélyedhet, hiszen ebben a szakaszban alakul át a gyermek az egyenrangú társból a gazdává. A gyermek végre tudja hajtani a kutyával a különböző feladatokat, fokozódhat az állatról való gondoskodás igénye.

14-18 év közötti időszak a fiatalok számára egy kritikus időszak, mivel ezekben az években önértékelési problémákkal küzdenek. Az állattal a gyermek kapcsolata elmélyülhet. Lelki társként kezelheti és kialakulhat az igénye arra, hogy a problémáit is a kutyával ossza meg.

Minél inkább kialakul a gyermekben, hogy a kutyát játszótársként és barátként fogadja el, az állat már nem csak a felelősségteljes viselkedés kialakításban segít, hanem fejleszti a döntéshozatali képességet, kreativitást és a szocializációs magatartást.

A gyerekeket úgy szoktathatjuk legjobban a kutyához, ha egy képzett kutyát viszünk be és megmutatjuk nekik, hogy hogyan tudnak dolgozni a kutyával. Megfelelő útmutatással és odafigyeléssel minden öt évnél idősebb gyermek meg tudja tanulni, hogyan kell a kutyával kapcsolatot teremteni, és milyen szavakkal lehet az utasításokat adni.

Tíz év feletti gyermek megtanulhatja, hogy hogyan kell pórázon dolgozni.

Tizenkét éven felüli gyermek már a kutya kiképzését is megtanulhatja.

Ezt nagyon fontos megfelelően felmérni az értelmileg akadályozott gyermekeknél, mert ha már elérték a 12 éves szintet, akkor nem csak a vezényszavakra taníthatjuk meg a gyermekeket, hanem arra is, hogy hogyan tudnak egy kutyát kiképezni.

2. A gyermek játéka

A gyermek játékfajtáinak megfigyelése

a. Gyakorló- funkció játék

A gyermek ismétlések révén a különböző funkcióit gyakorolja. Ez a játékfajta során tanulja meg a tárgyak használatát, fedezi fel saját testének képességeit és nagy szerepet kap az ismétlés és az utánzás.

b. Szerepjáték

A gyermek önkifejezésének egyik formája. A szerepjátékban nagy hangsúlya van az utánzásnak, valamint a megélt események újrajátszásának.

c. Konstrukciós játék

Ilyen jellegű játékok az építőjáték, a barkácsolás, melyek során új alkotást, új tárgyakat hoznak létre.

d. Szabályjáték

Előre meghatározott pontos szabályok szerint folynak

Azért fontos a gyermek játékszintjének megfigyelése, mivel nem jól kiválasztott játékfeladatok nagyon megnehezíthetik, illetve leegyszerűsíthetik a foglalkozásokat. Annak ellenére, hogy a foglalkozások játékos keretek között zajlanak nem veszítenek fejlesztő hatásukon, hiszen a jól kiválasztott játéktípus fejleszti a gyermek mozgást, utánzását, érzelmi fejlődését, gondolkodását.

3. A feladatok típusai

A. Gondozással kapcsolatos

A foglalkozások során adjunk lehetőséget arra, hogy a gyermekek gondozzák is a kutyát (fésülés, víz és étel adása...stb.)

B. Képességfejlesztő

A gyermek szükségleteinek megfelelően kiválasztott feladatokkal különböző területeket fejlesztünk (vizuális észlelés, emlékezet, figyelem... stb.)

Példák különböző részterületek fejlesztéséhez: (a példákat lásd a „feladatokra példák” című résznél)

A területek csak nagyon általánosak, hiszen a fejlesztési célt az adott gyermek határozza meg. A célok kijelölését meghatározza a gyermek életkora, érdeklődési köre, értelmi képességeinek szintje...stb.

I. Nagymozgás fejlesztése

A természetes mozgások előnyösen befolyásolják a mozgások összerendeződését, erősítik az izomrendszert. Az alapmozgások adta lehetőségek következményeként ügyesednek, az életkori sajátosságnak megfelelően testileg - lelkileg fejlettebbé, edzettebbé válnak.

A mozgásos tanulás a teljes kutyás foglalkozás alatt központi szerepet kap, hiszen a feladatok végrehajtása általában mozgásos játéktevékenységen keresztül valósul meg.

Feladatok:

1. Alapmozgások kialakítása

2. Tartás javítása

3. Egyensúlyfejlesztés

4. Testsémafejlesztés

5. Térérzékelés fejlesztése

II. Finommotorika fejlesztése

Feladatok:

1. A kéz és az ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása

2. Kézmozgások célirányos kialakítás

3. Az ujjak tapintásérzékének fokozása

4. Szem-kéz koordináció kialakítása

5. Látás-tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása

6. Dominancia kialakításának segítése

III. Megismerő tevékenység

A külvilág ingereinek befogadása, beillesztése a már meglévő kognitív keretek közé, illetve a rendszer esetleges átalakítása az új ingerek hatására. A folyamat része az ingerek szelektív befogadása, a beérkezett információ kódolása, rendezése, rövid, illetve hosszú idejű tárolása és szükség szerinti mozgósítása. A fejlesztés egyes szakaszai egymásra épülnek és kiegészítik egymást.

Megismerő tevékenység fejlesztésének területei:

a. Érzékelés - észlelés

A külvilág információi töredékesen és apró darabokban kerül az érzékleti rendszerünkbe (pl.: látjuk az ételt, érzékeljük a felszínét, szagokat és ízeket érzünk, halljuk, ahogy rágjuk). A világot mégis integrált egészként érzékeljük és nem érzékletek részeiben.

A környezet tárgyainak, eseményeinek és összefüggéseiknek leképezése az idegrendszerben az észlelés. A megismerésben különleges szerepe van a távolsági receptorokon alapuló észlelésnek (látás és hallás). A korai szakaszokban a környezet elemi ismertetőjegyeit (éleket, színeket, elemi hangérzeteket) emeljük ki, a későbbi szakaszokban ezek integrálódnak a külvilág leképezésébe.

- vizuális

- akusztikus

- taktilis

- kinesztétikus

- tér- idő észlelés

b. Figyelem - megfigyelőképesség

Azon folyamatok összessége, amelyek révén a szervezet a környezetnek azokat a mozzanatait dolgozza fel, amelyek az éppen folyó viselkedés vagy egy új viselkedés megindítása szempontjából lényegesek. Ingergazdag környezetben a szelektív (fokális) figyelmi folyamatok biztosítják az információfelvétel hatékonyságát: a lényeges mozzanatokra megnő az észlelés érzékenysége, a viselkedést szervező rendszerekhez pedig e lényeges mozzanatok idegrendszeri reprezentációi kapcsolódnak. Ha egyszerre több tevékenységet kell végezni, a

figyelem megosztásáról beszélünk. Erre akkor van lehetőség, ha az egyes tevékenységek automatikusan folynak, vagy akkor, ha a tevékenységek együttes információfeldolgozási igénye nem haladja meg a megismerő és válaszszervező rendszer kapacitását. Ha a figyelem a környezetben megjelenő új objektumokra irányul, önkéntelen figyelemről beszélünk. Ilyenkor az aktiváció időleges emelkedését számos belső folyamat (pl. szívműködés, légzés, verejtékmirigyek működése) változása kíséri.

- Koncentráló képesség fejlesztés

- A figyelem tartósságának növelése

- Megosztott figyelem

c. Emlékezet

Az információk tárolásának és előhívásának képessége. Az emlékezet nem egységes rendszer, hagyományosan megkülönböztetjük egymástól az információk átmeneti tárolására szolgáló rövid távú emlékezetet és a gyakorlatilag korlátlan idői kapacitással rendelkező hosszú távú emlékezetet.

A rövid távú emlékezet több komponensből áll, amelyek fontos feladatokat töltenek be a nyelvelsajátításban, a téri tájékozódásban vagy a tervezett viselkedés megvalósításában. A hosszú távú emlékezeten megkülönböztetjük az események tárolására és előhívására szolgáló epizodikus emlékezetet, illetve a tények rögzítéséért felelős szemantikus emlékezetet. Az információk előhívásának tudatos formáját explicit emlékezésnek nevezzük, működésekor az emlékező személy tisztában van vele, hogy korábban rögzített emlékeket hív elő, ezzel szemben az úgynevezett implicit emlékezésnél az információk előhívását nem kíséri emlékezési élmény. Az explicit és implicit előhívási folyamatokat eltérő idegrendszeri hálózatok valósítják meg, éppen ezért egymástól függetlenül is károsodhatnak.

- bevésés

- megőrzés

- felidézés

d. Gondolkodási funkciók

A gondolkodás fogalmába számos értelmi tevékenység tartozik bele.

- Elemi fogalomrendszer kialakítása

- Rendezés

- Összehasonlítás

- Összefüggések felismerése

- Kiegészítés

- Egyszerű tárgyi cselekvések, feladatmegoldások

- Egymásutániság, sorrendiség

- Csoportosítás

- Rész-egész viszony érzékeltetése

IV. Kommunikáció

A kommunikáció közlésátadást, információátadást jelent. Lapvető szociális jelenség. A kommunikációval az ember társas/társadalmi kapcsolatai, viszonyi realizálódnak. Interakciók láncolata, aminek következtében az információcsere megvalósul.

Célja: informálás, információszerzés, események leírása, elhitetni, megéreztetni valamit, szándékokat, érzéseket átadni, szórakoztatni, interakció, személyes örömszerzés, új viselkedések megtanulása.

3 résztvevője: Adó-csatorna-Vevő

A kommunikáció kódolás és dekódolás folyamata.

Formái:

1. Verbális kommunikáció:
   - írott
   - beszélt
2. Nonverbális kommunikáció:
   - jelek
   - jelképek
3. Metakommunikáció (pl.: gesztusok, mimika)

Nem tudatos elemekből áll.

Feladatok:

1. Hallási figyelem fejlesztése
2. Szókincsbővítés
3. A beszédmegértés fejlesztése és a beszédre késztetés
4. A beszéd alaki és tartalmi fejlesztése
5. A beszéd érthetőségének, ritmusának lejtésének fejlesztése
6. Nonverbális jelrendszerek elsajátítása, kommunikációra alkalmas funkciók elsajátítása, egyéni segédeszközök alkalmazása

4. Viselkedési normákat fejlesztő

Feladatok:

- Tolerancia, empátia
- Egymás tisztelete és a környezet, valamint állatvilág tisztelete
- A másság kezelése
- Etikus magatartás, viselkedési normák, modellek
- Lássa a különbséget jó és rossz, helyes és helytelen, értékes és értéktelen, igaz és hamis között
- Legyen türelmes társaihoz

5. Ismeretadó

A foglakozások során különböző jellegű ismereteket nyújtunk. Didaktikai feladatok: a, megismertetés b, megszilárdítás, állandó gyakorlással, hatáskiváltással c, ellenőrzés d, gyakorlati alkalmazás

A módszerek alkalmazását meghatározza: célkitűzés (az adott órára illetve a program befejezésére kitűzött), a gyermek fejlődésben sajátosságai (értelmi, életkori, fizikai)

6. Személyiségfejlesztő feladatok

A gyermek egyéniségének sajátos erényeinek és képességeinek megerősítésére való törekvés, mely lehetőséget ad a hibák korrigálására, a hiányzó képességek megszerzésére. Cél, hogy a gyermekben kialakuljon a belső személyi autonómia, illetve a képességeinek megfelelő érett személyiség.

Feladatok:

- Önfegyelem kialakítása

- Siker utáni vágy, de a kudarc elviselése is

- Társadalomba való beilleszkedés, hogy harmóniában éljenek önmagukkal és másokkal

A program soha ne a fejlesztendő területekre kidolgozott feladatokkal kezdődjön. Az új csoporttal a foglalkozást mindig ismerkedéssel kezdjük. A kezdeti ismerkedés inkább a szociális viselkedésre irányuljon. A csoportot először a tanteremben, ismerős közegben és helyzetben mérjük fel. Kérjük ki a gyerekkel kapcsolatot tartó személyek véleményét, hogy az adott gyerekeknél mire kell figyelni, mik az erősségeik és mik azok a viselkedési formák, amikre vigyázni kell. Tudni kell a tanulóknál, hogy mik az érzékenyebb területek (pl.: nem szereti, ha megérintik), melyik gyermek hajlamos agresszívebb viselkedésre.

Csak ezután történhet meg a kutyával való találkozás, de ez is úgy, hogy a gyermekek már előre tudják a szabályokat. A szabályokat mindenki a kutyájához mérten szabja meg, annak alapján, hogy mit bír és mit szeret. Például: a gyerekeknek és a kutyának szükséges ráhangolódáshoz nem engedjük meg, hogy a terembe lépéskor, mindenki a kutyához menjen, hanem meghatározott köszönési rítusok után, mindenki külön-külön köszönti a kutyát.

A fejlesztés csak akkor lesz eredményes, ha a gyermekekkel játszott feladatok tervszerűek és szakszerűek valamint a fejlesztések heti rendszerességgel történnek, megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosításával.

A foglalkozások megtervezése

A kutyás terápiánál is irányadónak kell tekintenünk az életkori sajátosságokból adódó követelményeket, vagyis, hogy a gyermek alaptevékenysége a játék. Tehát játékos tevékenységen keresztül fejlesztünk.

A kutyás terápiás foglalkozásoknak ugyan úgy keretet adunk, mint a többi foglalkozásnak, valamint minden feladatnak meg van a helye a foglalkozásokon.

Mivel ezek a foglalkozások cselekvésbe ágyazottan történnek, sok mozgással, inkább hasonlítanak egy testnevelés foglalkozásra, mint például egy ábrázolásra, ahol a gyermekek főleg az asztalnál ülve tevékenykednek. A szabad mozgáslehetőség viszont nem zárja ki, hogy a motoros fejlesztés mellett egyéb részterületek fejlesztése is szerepet kapjon.

Tehát a foglalkozásokat három részre lehet osztani. Bevezetés, fő rész, illetve befejezés.

1. A bevezető részben a gyerekek köszöntik a kutyát, illetve a kutya is köszönti a gyerekeket. Röviden köszöntjük egymást. Ezért alapvető kritérium, hogy a kutya is valamilyen módon tudja köszönteni a gyerekeket és ne a gazda köszönjön helyette. Az órát mindig az általunk kialakított rendgyakorlattal kezdjük. A foglalkozások sohase kezdődjenek úgy, hogy a tanulók a terembe való lépéskor rögtön rávethetik magukat a kutyára. A foglalkozásoknak legyen kezdete és befejezése. Például a gyerekek álljanak fel egymás mellé sorban. A kutya, a felvezető és a gyógypedagógus a gyermekekkel szemben helyezkedjenek el.

A bevezető rész feladata az is, hogy a fő részhez kapcsoltan levezesse a gyerekek idézőjeles „kutyaigényét". Adjunk elég játékos feladatot ahhoz, hogy a gyermek minél többet hozzá tudjon érni az állathoz. Vezesse le azt a késztetését, hogy a kutyát meg akarja fogni és miután látszik, hogy a gyerekek ezt kiélték csak azután kezdjünk bele a fő részbe, mert csak ezek után tudnak megfelelően a feladatra koncentrálni.

A kutyás foglalkozásokon ezekkel a gyakorlatokkal tartjuk fent a rendet és biztosítjuk a megfelelő szervezettséget, gyors átcsoportosításnak a lehetőségét, valamint az elegendő helyet a mozgáshoz.

2. A fő rész feladatait a programba meghatározott célok alapján határozzuk meg, figyelembe véve a gyermek érdeklődését, a kutya tudását. Illetve a feladatokat úgy szervezzük, hogy a kutya váltakozva passzívan és aktívan is részt vegyen a feladatokban.

3. A befejezés egy levezetésnek megfelelőnek kell lennie, vagyis fel kell a gyermeket lelkileg készíteni az elválására. Hagyjunk elég játékos feladatot, hogy a gyermek rá tudjon hangolódni a befejezésre.

Elköszönünk, jutalmat adunk a kutyának.

Értékeljük a gyermekek munkáját. A foglalkozásokon mindig legyen olyan feladat, amit szívesen végeznének a kutyával, de azt csak abban az esetben tehetik, ha a foglalkozáson képességeikhez viszonyítva megfelelően aktívan és fegyelmezetten viselkedtek.

Ilyen feladat lehet a kutya pórázon vezetése, jelszó adása (pl.: ők ültethetik le), jutalomfalat adása.

Nagyon fontos, hogy a feladatok elvégzése után beszéljük meg a gyerekekkel az élményeiket.

A strukturálásnak viszont nem csak a foglalkozás megszervezésénél kell megvalósulnia, hanem a tevékenységek megszervezésénél is. A jól strukturált tevékenység szintén egyik fő követelménye a foglalkozásoknak. A figyelemproblémák miatt a gyermekeknek nehézséget okozhat más tevékenységi formára való váltása. Emiatt a feladatoknak is jól tagoltnak kell lenniük, jól megkülönböztethető kezdési és befejezési mozzanatokat tartalmazzon, ráhangolódási időt biztosítson.

A foglalkozásokra a pedagógusnak mindig tudatosan, tervszerűen, következetesen kell felkészülnie. A foglalkozásokon mindig komplex személyiségformálás folyik.

Óratervezés és levezetése

Anyagkiválasztás: Meghatározza a gyermek életkorának sajátosságai, szükségletei, fejlesztendő területek, az intézmény helyi adottságai.

Anyagelrendezés: Kapcsolódjon a gyermek előző ismereteihez, az iskolai tananyaghoz, illetve az évszakokhoz.

Ismeretközlés: A gyerekek életkorának, előképzettségének megfelelően alkalmazzuk a közlési formákat, melyeknek egymáshoz való arányát a cél és a csoport határozza meg.

A.) Szóban közlés: Egyszerű és érthető legyen. A gyermeket motiválja a feladat elvégzésére.

B.) Bemutatás és utánzás: Látási és hallási észlelés összekapcsolásával eredményesebb az ismeretközlés. Mutassuk be a gyereknek a feladatot.

C.) Gyakoroltatás: a megtanult feladatokat minél pontosabban tudják végrehajtani a gyakorlás során.

D.) Hibajavítás: A hibákat rendszeresen javítsuk. Különbséget kell tenni a lényeges és lényegtelen hibák között.

E.) Ellenőrzés, értékelés: Az ismeretek elsajátításának pontosságáról az ellenőrzés során bizonyosodhatunk meg, melynek eredménye az értékelés.

A teljesítmény értékelésekor a gyermekek egy része nem képes kivárni, amíg sorra kerül, azonnali megerősítést igényel. Nagy eltérések adódhatnak a késleltetett megerősítés kivárásának képességében. Fokozatosan kell ehhez hozzászoktatni, vagyis a gyermek tűrőképességének ismeretében- kis mértékben, lassú lépésekkel- növeljük a késleltetés idejét.

A foglalkozás formái

Egyéni foglalkozás: a tanuló egyedül vesz részt a foglalkozásokon. A legjobb módja, hogy az adott gyermekkel a legnagyobb figyelem ráfordításával dolgozzunk, viszont kizárja a csoportos foglalkozások előnyeit (pl.: közösségformálás, versenyjátékok).

Csoportos foglalkozás: A csoport létszámát meghatározza, hogy hány kutya van, milyen területeket szeretnénk fejleszteni, mennyire heterogén a csoport, mennyi segítő van jelen a foglalkozásokon.

Általános pedagógiai elvek

1. Megismerés elve: Mérjük fel milyen tudással és érdeklődéssel rendelkeznek a tanulók. Használhatunk tesztet, de nagyon fontos a megfigyelés, melynek során olyan eszköztárt alkalmazunk, amely később kapcsolódhat a fejlesztéshez, illetve teret ad a tanulónak az önkifejezésre.

2. Differenciálás elve: A csoportalkotás során nagyon ritkán lehet létrehozni homogén csoportokat, jellemző a heterogén összetétel. De a homogén csoport is különböző egyénekből áll. Ezért minden tanuló gyermek számára olyan feladatokat adjunk, amelyek hozzásegíti a fejlődéshez.

- érdeklődés szerinti differenciálás: Eszerint ugyanahhoz a végeredményhez - ugyanahhoz a tudáshoz - különböző utakon is el lehet jutni, és a különböző tanulók igényeinek különböző utak felelhetnek meg. Vonatkozhat a módszerre, a tartalomra, az eszközökre.

- differenciált követelmények: A tanulóktól a feladatokat képességeiknek megfelelően követeljük meg, figyelembe véve, hogy a differenciálás ne a gyengébb tanulók lemaradásának fokozásával járjon.

A módszertani sokrétűség elve: Ne ragadjunk le egyféle módszer alkalmazásánál, hanem a tanulók szükségleteinek megfelelően integráljuk a módszereket.

Az aktivitás elve: A tanulókat cselekedtessük, a megszerzett tudást tudják alkalmazni különböző játékos problémahelyzetekben.

A relevancia elve: A foglakozásokon tanultak jelentéssel bírnak a tanuló számára, kapcsolódnak valamilyen ponton a tanulók tapasztalatihoz és élményvilágához. Fel kell hívni a figyelmet a mindennapi élet történéseinek és a foglalkozásokon tapasztaltak különbségeire

és hasonlóságaira. Ennek kapcsán ugyanis olyan dolgokról esik szó, amelyek a tanulók számára ismerősek a hétköznapi életükből.

A szociális tanulás elve: A tanulók közötti kapcsolatok nagymértékben befolyásolni tudják a tanulás hatékonyságát, mivel a tanulók kognitív sémái közelebb állnak egymáshoz, mint a tanáré a tanulókéhoz. Ennek következményeképpen képes a tanuló észrevétlenül átlendíteni a csoporttársát a következő fejlődési zónába.

A képességfejlesztés elve: Az új ismeret beépüljön a tanuló már meglévő kognitív sémái közé, és így alkalmazható ismeretté váljon: vagyis magasan szervezett képességek potenciális alkotóelemévé. Az ismeretet a megértés (beépítés) teszi alkalmazhatóvá, és így a képességfejlesztést az befolyásolja, hogy az információk milyen arányban válnak megértett ismeretté.

Játékosság elve: kerüljük az iskolai helyzeteket. A foglalkozásoknak játékos jellege legyen.

Rendszeresség elve: A kutyás foglalkozásokat az intézménnyel megbeszélve minden héten ugyan azokon a napokon tartsuk, ugyan abban az időben. A tanulók így várhatják a foglalkozásokat, tudják időhöz kötni.

A foglalkozások levezetésének szempontjai

1. A foglalkozás alatt biztosítani kell a csoport nyugalmát, a foglalkozás zavartalanságát. A fegyelem megteremtése az alapja a kutyás foglalkozásoknak. Ez viszont nem a mozdulatlanságot jelenti. Életkori sajátosságokat figyelembe véve, érdekes figyelemfelkeltő tevékenységekkel bizonyos szokásokat alakítunk ki, melynek kialakításánál döntő jelentősége van a tevékenységek gyakori ismétlődésének. Ez nem azt jeleni, hogy mindig ugyan azokat a játékokat játsszuk, hanem különböző játéktevékenységeket kitalálva azonos elemeket vigyünk bele (ilyenek a kutyával kapcsolatos szabályok, hogy hogyan tegyük rá a nyakörvet, hogyan vezessük pórázon). A szokások és szabályok kialakításával keretet is adunk a foglalkozásoknak. A gyerekek tanulják meg, hogy a foglalkozások kezdetén és végén köszönünk egymásnak, valamint tudják, hogy mikor, hogyan viselkedhetnek a foglalkozáson (fontos, hogy miközben a feladatot mondják ne a kutyával foglalkozzanak, hanem a beszélőre figyeljenek).

2. A foglakozásokon résztvevő gyerekeknek külön-külön meg kell kapnia az egyéni bánásmódot, ami a csoportos foglalkozásokon nem az egyéni foglalkozást foglalja magába, hanem a gyermekek közötti különbségeket figyelembe véve kell megtalálni minden gyermekkel a megfelelő hangot (pl.: figyelemzavaros gyermeknél, passzív, magányos, örökmozgó gyermeknél, valamint figyelembe kell venni a teljesítménybeli eltéréseket is).

3. Az ismereteket bemutatással és szóbeli magyarázattal nyújtjuk. A gyermek értelmi állapotához, életkori sajátosságaihoz közelálló ismereteket kell közölni. Lényegretörően a legfontosabb részek kiemelésével végezzük a feladatokat. A bemutatást kísérő magyarázat rövid, érthető, a bemutatást alátámasztó nyelvi megfogalmazás legyen.

A magyarázat legyen rövid a gyermek szókincsének megfelelő. A cselekvésbe ágyazott tanulásra építsünk, minél több érzékszerv bevonásával. A magyarázatot csak kiegészítésként használjuk, ne ezen legyen a fő hangsúly.

A megtanult ismereteket fokozatosan nehezítve gyakoroljuk.

Az ellenőrzés az egész foglalkozást végigkíséri, valamint ki kell terjednie az egyénre és a csoportra egyaránt.

A megtanult ismereteket megkíséreljük a gyakorlás addigi körülményeitől eltérő helyzetben alkalmazni.

4. A foglalkozások során megfelelően váltakozzanak a tanulás, mozgás, pihenés (aktív-passzív) szakaszok az egyes korosztályok szükségletének megfelelően.

Nem csak a kutya aktív és passzív szakaszait kell váltakoztatni, hanem a gyermekekét is.

a. A gyermekek passzív helyzete

Ilyen helyzet például, mikor a gyermekek ülnek, csak megfigyelőként vesznek részt, a kutya pedig, tegyük fel egy kosárban színeket visz a foglalkozásokon részt vevőknek.

b. A gyermekek aktív helyzete

A gyermekek cselekvőként vesznek részt a feladatokban.

A foglalkozások során változatos tevékenységeket biztosítsunk. Küszöböljük ki a felesleges és indokolatlan várakozást, viszont életkornak megfelelően követeljünk tőlük türelmet (próbáljuk hozzászoktatni a szükséges várakozáshoz).

Felesleges és indokolatlan alatt értem például a nem megfelelő elrendezésből adódó várakozást. Ha a gyermekeket nem úgy rendezik el, hogy mindenki számára elérhető és látható legyen a kutya, hanem csak annak a gyermek számára elérhető, aki a kutyával interakcióban van.

5. A gyermekek szétszórtságát, fáradtságát látva váltsunk könnyebb feladatokra.

A tervezésnél vegyük figyelembe, hogy a gyermekeket befolyásolja az időváltozás, könnyen kizökkenhetnek hétvége, betegség vagy ünnepek előtt a megszokott ritmusból. Ilyen esetekben, ehhez alkalmazkodva olyan foglalkozásokat tartunk, amelyek a gyermek számára kedvesek, amelyben örömmel vesznek részt. Például ünnepek előtt a feladatok szorosan kapcsolódjanak az adott eseményhez és a feladatok is lazábbak legyenek. Kevesebb önuralmat igényeljenek.

6. A foglalkozások során a feladatokat játéktevékenységen keresztül kell megvalósítani. A gyermek játéktevékenysége tükrözi a fejlettségi szintjét, elmaradását, sérült értelmi állapotát. A játékszint felmérését követően, a gyermek állapotához mérten arra törekedjünk, hogy a normál fejlődést követve egyre magasabb szintre segítsük lépni.

7. A gyermeknek a kutyával való játék során meg kell tanulniuk a kutyához tartozó játékokat és eszközöket adekvátan használni. Meg kell követelni a kutyával szembeni helyes magatartást, amit egy előre kialakított szabályrendszerrel lehet megkönnyíteni. A rendszeres és megtervezett foglalkozások során folyamatosan egyre több minden engedhetünk meg a gyermek számára, a tanulás és a helyes viselkedés kialakulásának megfelelően. Ez abban is segít, hogy a kutya- gyermek között egy harmonikus kapcsolat alakulhasson ki, melyben nem a gyermek uralkodó szerepe dominál, hanem egy egészséges játszótársi viszony.

Például ha a gyermek nem tudja „fájdalommentesen” simogatni az állatot, akkor eleinte csak irányítottan engedjük a kutyához érni, majd a helyes magatartásminta elsajátításával egyre nagyobb szabadságot adjunk.

A kutya irányításánál, illetve a megfelelő magatartás elsajátításánál a fő szempont az utánzáson van, tehát a felnőtteknek és a már „jól” viselkedő gyermekeknek példamutatóan kell a kutyás terápián részt venniük.

8. A gyermeket pozitív tulajdonságait kiemelve próbáljuk fejleszteni. A terápiás kutyavezetőnek is látnia kell azt, hogy milyen típusú és mennyiségű segítségre van szüksége az adott

gyermeknek. Ezen keresztül tudja a gyermekek aktivitását fejleszteni, még nagyobb sikerélményhez juttatni a csoport tagjait.

9. A kutyával történő játék során nagyon nagy szerepet kap az utánzás. A kutya csak a pontosan leutánzott jelzéseket tudja értelmezni. Figyeljünk arra, hogy a gyerekek törekedjenek az utánzás ugyanolyan kivitelezésére és ne a kutya alkalmazkodjon a felületes végrehajtáshoz. Az utasítások és jelzések pontos leutánzását segítsük a gyermeknek a segítség fokozatos leépítésével, a gyermek képességeihez mért önállóságig.

A foglalkozások során felmerülő esetleges hibák, nehézségek

1. A feladatok kiválasztásánál vegyük figyelembe a gyermeket. Feleljenek meg a gyermekek fejlődési szintjének. A feladatok hibás végrehajtásának az oka lehet, hogy a feladatot a nehézsége miatt nem képes megérteni, figyelmét nem tudja az adott tevékenységre irányítani fáradtság miatt.

A kudarcélmény nem csak azt eredményezi, hogy a gyermek majd nem szereti a feladatokat megoldani, hanem azt is, hogy a kutyához kapcsolja és negatív érzelmet társít az állattal való kapcsolathoz. Ezért is nagyon fontos, hogy a készségfejlesztés csak akkor kezdődjön meg a kutyás terápiás foglalkozásoknál, ha már a félelem nem társul a kutyához. A félelem és a kudarcélmény együtt nagy károkat okozhat.

2. Ha a gyógypedagógus és a kutya gazdája egy személy figyelni kell a fegyelmezésnél. A kutya nem biztos, hogy különbséget tud tenni rögtön az első alkalommal, hogy most nem a kutyát, hanem a csoportból az egyik gyermeket fegyelmezték. A hangsúly és olykor a szavak is megegyeznek, ezért főleg az első alkalmakkal számítani kell arra, hogy amikor az egyik gyereknek mondjuk, hogy gyere, a kutyánk magára fogja érteni.

3. Mivel ez a terápiás módszer még nagyon fiatalnak számít, a gyermekek érdeklődését nagymértékben meghatározza a nevelők, szülők, tanárok hozzáállása. A negatív megítélés a gyermekekre is kihat, mivel a szociális kapcsolat jelentősége a gyermek teljesítménymotivációjára is erősen hatással van. Ez azt jelenti, hogy elsősorban azért teljesítenek, hogy eleget tegyenek a szeretett személy kívánságainak, ami következtében ők szeretetet kapnak viszonzásképpen. A szeretett személyek értékelő visszajelzései jelentik a gyermek számára az alapvető értékmérőt, vagyis, ha a szeretett személyek a kutyás terápiát feleslegesnek tartják, akkor ez a gyermekek hozzáállására is ki fog hatni.

Példák feladatokra

A feladatok több részképesség fejlesztésére is vonatkoznak. Itt csak példaként vannak említve egy-egy részterület kiemelésével.

Ismerkedő feladatok azoknak a tanulóknak, akik félnek a kutyától

Azoknál a gyermekeknél, akik félnek a kutyától mindig egyéni fejlesztést alkalmazzunk.

1. Mérjük fel, hogy a gyermek mennyire fél az állatoktól. Beszélgessünk a gyermekkel, szerepjátékokban teremtsük olyan szituációkat, melyek előfordulhatnak a terápián. Kérdezzük meg a szülők, hozzátartozók, gyermekkel dolgozók tapasztalatait.

2. Az élő állatot vezessük be plüssállattal azon a helyszínen, ahol a terápia fog zajlani. A plüssállatot fektessük olyan helyzetbe és a terem azon pontjába, ahol az élő kutyát is találni

fogja. A plüssállattal olyan feladatokat végezzünk, melyet a terápián is alkalmazni fogunk. Nagyon fontos, hogy az első feladatokat mindig passzív kutya jelenlétében tervezzük, vagyis a kutya az egész foglalkozás alatt feküdjön, valamint vonjunk be egy gyermeket aki nem fél a kutyától. A gyermek reakciónak pozitív változásait követően kezdhetjük azokat a játékokat, melyben a kutya már mozog, de aktivitása nagymértékben visszafogott.

3. Megfelelő kutya-gyermek kapcsolat kialakulása után a tanuló csatlakozhat a csoportos fejlesztéshez.

Ismerkedő feladatok azoknak a tanulóknak, akik nem félnek a kutyától, illetve a ráhangoló, kapcsolatfejlesztő játékok

Új csoport kialakításánál nem csak az a fontos, hogy a tanulók a kutyát megismerjék, hanem az is, hogy a gyermekeknek lehetőségük legyen egymást megismerni. Ezért az ismerkedő feladatokat úgy kell tervezni, hogy a gyermekek egymással is ismerkedjenek.

A következőkben néhány példát mutatok be a játékokból:

1. „Szervusz!"

A gyerekek a teremben körbe leülnek zsámolyokra. A gazda és a kutya a körön kívül sétálnak, majd megérintik valamelyik gyereknek a hátát, akinek fel kell állnia és el kell vennie a kutya játékát, ami egy zsinóron lelógó labda (húzható a földön). Egy kis előnyt kapva el kell szaladnia a kutya elől a labdát a földön húzva. Ha a kutya elkapta a labdát a tanuló elveszi a kutyától a labdát, mancsot és kezet fog vele, köszön és bemutatkozik.

Mikor a gyermekek már jól ismerik egymás nevét, akkor a játékot abban változtathatjuk, hogy a kutyáról mondanak jellemzőket. Fontos, hogy ugyanaz a jellemző ne hangozzon el kétszer.

2. Labdás ismerkedő

A résztvevők körbe leülnek. A kutya is a körben legyen a gazdája mögötte helyezkedjen el. A labdát felváltva dobják egymásnak, a kutyát is beleértve.

A.) aki kapja a labdát, bemutatkozik

B.) annak a nevét mondja, akitől kapta a labdát

C.) annak a játékosnak a nevét mondjuk, akinek a labdát dobni fogjuk

D.) arról mondunk egy ismertető jegyet, akitől kaptuk a labdát

E.) arról mondunk egy jellemzőt, akinek dobjuk a labdát

F.) az előzők kevert formái

További ismerkedő gyakorlatok

1. Egy-kettő - Gábor-Juli

A gyerekek körbe leülnek a kutya köré. A játék négyütemű mozgásból és hozzá kapcsolódó négyütemű szövegből áll. A négyütemű mozgás: combra ütés- taps- a kutya simogatás fejtől hát középig jobb kézzel- a kutya simogatása bal kézzel hát középtől farokig. A négyütemű szöveg: egy- kettő- saját név- valaki más neve (aki a következő lesz).

Nagyon jó figyelemfejlesztő játék is. Lehet kiesésesen is játszani.

2. „Keresek egy gyereket..."

„Keresek egy gyereket, aki..." - tovább úgy kell folytatni, hogy az illető gyermekről külső vagy belső tulajdonságokat mondanak, amíg a gyermek magára nem ismer. Ha a gyermek magára ismert, akkor a tulajdonságait leíró tanuló mond neki egy feladatot, amit a kutyával

kell elvégeznie. (pl.: „Itt vagyok” - „Igen rád gondoltam. Menj oda a kutyához és simogasd meg a hátát”)

Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy ne nézzenek arra, akiről beszélnek és ne a legfeltűnőbb ismertető jeggyel kezdjék a leírást. Igyekezzenek először minél általánosabb tulajdonságokat megnevezni, s csak azután térjenek rá egyedibb tulajdonságokra.

3. Melyik kutya ül az öledben?

Több kutya esetén játszhatjuk ezt a játékot. Egy gyereknek bekötjük a szemét, egy másik gyermek vagy kutya odamegy hozzá és óvatosan a térdére ül oldalt fordulva. A bekötött szemű gyermek találja ki, hogy ki van az ölében. Először csak a súlyából és testalkatából, majd használhatja a kezét, tapintsa meg társát. Hangosan fogalmazza meg észrevételeit és következtetésit. Ha így sem találta ki akkor az ölbe ülő adjon hangot.

A feladat nagyon jó taktilis észlelés és a kommunikáció fejlesztéséhez.

4. Elmegyek, ha nem kérdeztek

A gyerekek kérdezzék a gazdát a kutyával kapcsolatosan. Bárki kérdezhet, de a kérdéseknek nagyon gyorsan kell követniük egymást, mert amikor csend van, akkor a kutya és a gazdája szép lassan elindul az ajtó felé. Ha kérdést kap megáll, mert amíg válaszol nem mehet tovább.

A kérdések nem ismételhetőek, tehát hívjuk fel a gyermekek figyelmét, hogy egymásra is kell figyelniük.

5. Melyik fényképre gondolok?

Gyűjtsünk képeket a tanulóktól, illetve a kutyáról. Ezeket a képeket egyszerre mutatjuk meg a gyerekeknek, oly módon, hogy mindenki jól szemügyre tudja venni. Életkornak megfelelő számú képet rakjunk ki eléjük, illetve annak megfelelő ideig figyeljék meg.

A megfigyelés után egy kiválasztott gyerek vagy a tanár gondol egy képre, amit leír a többi résztvevőnek. A feladat, hogy kitalálják, hogy melyik képet írják le.

A feladatot nehezíthetjük, ha a képeket elvesszük és letakarjuk. A játék során kinevezhetünk bírókat is akik ellenőrzik a leírás helyességét.

A képek történetét a kitalálás után vagy a játék befejeztével beszéljék meg.

A kutyával való kapcsolat során a legtöbb embernek két dolog jut az eszébe. Az egyik, hogy a kutyát pórázon vezetjük, valamint, hogy az állat szeret labdázni.

Gyakran felmerülő probléma, hogy egyes kutyafelvezetők, akiknek nincsen meg a megfelelő gyógypedagógiai tudásuk és gyakorlatuk, nem tudják megmagyarázni ezeknek a feladatoknak a fejlesztő hatását. Pedig általában nekik teszik fel ezeket a kérdések, hiszen mellettük állnak a kutyák. Az a válasz pedig, hogy labdázunk vele és pórázon vezetjük, aligha elégíti ki a szülő vagy más személy érdeklődését.

Vegyük példának a labdázást, hogy mit is lehet labdázással fejleszteni, milyen játékokat lehet játszani. Csak néhány példát említek.

Labdázás

Játék:

- Megfogás, gurítás, dobás, elkapás, elrúgás

- Elemi versenyjátékok labdával:

Labdával a kézben futunk megadott helyre

Adott helyről felveszik és elhozzák a labdát

Adott gyermeknek átadják, illetve átveszik tőle a labdát

- Kosárba dobják

- Labdagurítás szabadon vagy két vonal között

Fejlesztés:

- Figyelem összpontosítása, társas kapcsolatok kialakulása, akaraterő, kitartás, szem-láb és szem-kéz koordináció fejlesztése, nagymozgás fejlesztése

A labdával való játék előnye, hogy sohasem veszíti el játékos jellegét.

A versenyjátékok célja, hogy mindannyian ugyanazt a feladatot végezzék, figyeljék egymás.

Előbbiekben néhány feladatot említettem, de csak a cselekvés szempontjából megközelítve. Nézzük a fejlesztés oldaláról megközelítve:

Szem-kéz és szem-láb koordinációjának fejlesztése
(nagymozgás és finommotorikát fejleszt)

1. Labda célba dobása és rúgása

A tanulók egymás mögé sorba felállnak. Előttük helyezzük el a kívánt eszközt, amelybe bele kell találniuk. Az eszköz és a gyerekek közötti távolságot a tanulók igényei és képességei határozzák meg. Az eldobás (egy kézzel alsó, felső, két kézzel, fej felett) és rúgás típusát változtassuk. A kutya hozza vissza a labdát.

2. Labdajátékok

A.) cicázás- a tanulók körbe álljanak fel, meghatározott dobástípussal adják egymásnak a labdát. A tanulók közötti távolságot fokozatosan növeljük. A kutya nem szerezheti meg a labdát.

3. Ki a gyorsabb?

A tanulók körbe álljanak fel és egymásnak dobálják a labdát. A kutya a kör közepén helyezkedjen el. Tapsra, vagy amikor a kutya ugat, a labdás embernek el kell dobnia a labdát, illetve mindenkinek végre kell hajtania egy maghatározott mozdulatot, mielőtt a kutya a labdát a szájába nem veszi (pl.: négykézláb állásba lemenni, jobb kezet oldalsó középtartásba emelni).

Egyéb területek fejlesztésére példák

A testtudat és testséma fejlesztése a kutyás terápián

A test részeinek megnevezése utánzás és szóbeli utasítás alapján

Elsősorban a saját testének részeivel kell a gyermeknek tisztában lennie. Ekkor még ne várjuk el a gyermektől, hogy a kutyának a testrészeit is nevezze meg, hiszen a gyermek még a sajátjával sincsen tisztában.

Példafeladat:

A gyermek különböző testrészeire kenjünk tejfölt, amit a kutya gyermekről lenyal. Ekkor nem csak a testsémát fejlesztjük, hanem a bőrérzékelést is, hiszen a gyermeknek teljesen más érzést nyújt a tejföl és a kutya nyelvének érintkezése. A fejlesztést a hideg-meleg érzékelésére is kiélezhetjük, ha a hűtőből kivett tejfölt kenjük a gyermekre, a kutya nyelve természetesen a tejfölhöz képest meleg lesz.

Következő lépés, amikor a saját testrészén tanultakat át tudja vinni mások testére is . Ekkor már a társak és felnőttek testrészei érintse meg és nevezze meg.

Példafeladat:

Fogócska a kutyát pórázon vezetve. A fogó kezébe adunk egy nagy felfújt lufit. Az elkapás csak abban az esetben érvényes, ha a megjelölt testrészt érinti meg a lufival. A fogócska során a gyermeknek meg kell osztani a figyelmét, hiszen nem csak a futásra, az elkapásra, a megfelelő érintésre kell koncentrálnia, hanem arra is, hogy a kutyát vezetni kell.

Ezután térhetünk rá a babán, síkban történő megnevezésekre és az oldaliság megnevezésére is.

Példafeladat:

Ember puzzle-t össze kell rakni. Csak abban az esetben kapnak puzzle darabot, ha a kutyán helyesen érintették meg a megadott testrészt.

A feladatokat fokozatosan nehezíteni kell, vagyis pontosítsuk a megérintendő területet, pontosítsuk az érintő testrészt, majd találjunk ki olyan feladatokat is, melyek csukott szemmel is végrehajthatóak.

Térérzékelés, téri orientáció fejlesztése a kutyás foglalkozásokon

Viszonyítás a saját test helyzetéhez

Példafeladat: Egy gyermek szemét bekötjük, a többiek (a kutyát is beleértve) a tér különböző helyeire rendeződnek. A bekötött szemű gyermeknek a kendő levételt követően meg kell neveznie, hogy saját testéhez viszonyítva ki, hogyan helyezkedik el

Természetesen itt is a kezdő lépés, hogy a gyermek saját magától indul el és minél ügyesebb ezen a területen annál inkább nehezíthetjük a feladatok. Vagyis szóbeli utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján, a környezet tárgyaihoz, társakhoz viszonyított helyzet szóbeli megfogalmazása után a társak helyzetét is meg kell tudnia határozni. Tudjon alkalmazkodni más gyermek térbeli helyzetéhez, valamint a csoport többi tagjához is. A legvégén pedig tudjon elvonatkoztatni önmaga térbeli helyzetétől.

A gyermekben ki kell alakítani a képet a térről, amiben van. Legyen tisztában a nagyságával, a távolságokkal a térben.

1. Vakvezető kutya

Egy bekötött szemű gyermek álljon fel a kutya mögött, és két kézzel fogja meg a kutya hátát. A játék során fokozatosan csökkenthetjük az érintési felületet egészen az egy ujjas érintésig.

Kezdetben a többi gyermek szétszórva, állva helyezkedjenek el a teremben a feladat során, majd ők is párokat alkotva (egy vezető és egy bekötött szemű) mozogjanak a térben. Próbáljanak meg egyre bátrabban és gyorsabban mozogni.

A játék végén beszéljék meg a tapasztalatokat. Kivel volt egyszerűbb menni. Kiben bíztak meg a legjobban.

2. Bekötött szemmel találd meg!

Bekötött szemmel menjen oda a kutyához, úgy irányítva, hogy a kutya közben ugat. Nehezíthetjük a feladatot úgy, hogy a többi gyermek, akiknek nincsen bekötve a szemük egy mondókát mondanak, megzavarva a keresőt.

Játszhatjuk a feladatot úgy is, hogy a gyerekek a kutya körül lévő tárgyakat szólaltatják meg (bordásfalat, zsámolyt... stb.). a bekötött szemű tanuló folyamatosan közölje, hogy milyen hangokat hall és honnan.

3. Találd meg a kutya játékát!

A csoport tanulóinak segítségével a bekötött szemű tanuló találja meg az elrejtett kutyajátékot pl.: (menj előre, két lépést hátra, fordulj a fény felé, fordulj jobbra).

A megtalált játékot a bekötött szemű tanuló dobja el a kutyának, majd kössük be a szemét egy másik gyermeknek.

4. Hova vezet a színes fonál

A földre fektetünk egy vastag színes fonalat (lehet egyenesen és kanyargós is). A tanulóknak úgy kell végigmenni, hogy közben egy látcső, kicsinyítő végén keresztül kell nézni a talajt.

A tanulóknak olyan érzése lesz, mintha szakadék felett kellene átkelniük. A feladatot valamilyen történetbe építsük bele.

Játszhatjuk úgy, hogy a tanuló kapaszkodhat a kutyába, de úgy is, hogy a kutyához lehet eljutni a jelzésen keresztül.

Például: A csoport tagjai a terem egyik oldalán állnak a fallal szemben, a kutyának háttal. A hozzá fűzött történet, hogy a kutya csapdába esett és annyira legyengült, hogy nem tud menni. Azért, hogy kimentsék, először élelmet kell vinni a kutyának és csak azután tudják kihozni. Mindegyik gyermeknek egy jutalomfalattal kell eljutni a kutyához, amit a célba éréskor oda adhatnak neki.

5. Meg tudod-e fogni keresgélés nélkül?

A tanulók párokban állnak fel egymással szemben, az egyik gyerek a kutyával alkot párt, majd a játék során folyamatosan új párokat alakítunk ki. A pároknak meg kell fogniuk keresgélés nélkül a másik fülét, karját.

A végén beszéljék meg az észrevételeket, hogy kivel tudtak legjobban együtt játszani, kivel volt nehéz és miért.

A feladat a távolságbecslés képességének fejlesztése mellett a testsémát is fejleszti.

Beszéljék meg, hogy milyen volt társsal és kutyával párban lenni. Mik voltak a különbségek. Miben volt nehéz és miben könnyű.

6. Kutyajáték vadászat

A gyerekek a terem különböző pontjaiba elhelyeznek annyi kutyajátékot, ahány résztvevő van a játékban. Ezután minden gyermek húz egy képet, amin a kutyajáték egyikét találják. Minden tanuló jól megfigyeli, hogy a húzott képen látható kutyajáték a terem mely pontjában található. A megfigyelés után a gyerekek szemét bekötjük és a kutyajátékot kutyajárásban keresve meg kell találniuk.

A tanulók a megtalált játékokkal sorban játszhatnak a kutyával.

Figyeljünk, hogy a gyermekek ne ütközzenek neki a terem tárgyainak és egymásnak, mikor be van kötve a szemük.

Nagymozgás fejlesztése

A nagymozgás fejlesztése során fektessünk hangsúlyt az utánzó mozgásokra, melyek a következők lehetnek:

- óriás (lábujjon járás, karok magas tartásban)

- törpe (guggolásban járás)

- gólya (karok hátsó rézsútos mélytartásban, ujjak összefűzve, járás, jobb, majd bal magas térdemeléssel)
- kutya (mászás, négykézláb, fej emelt, hát kissé homorú)
- cica (mászás négykézláb, fej előrelóg, hát domború)
- mackó (járás terpeszben, törzs enyhén előrehajlott, karok elől lazán lógnak, vagy nyújtott kézzel és lábbal támaszkodva járás talajon)
- béka (guggolásban sarkokat összeérintve, térd terpeszben.

Kéztámasz a térdek között a talajon. Előre haladáskor először kéztámasz a talajon, majd páros lábbal elrugaszkodás a talajról)

- nyuszi (guggoló támasz - zárt térddel és sarokkal)
- veréb (alapállás, karok csípőn, szökdelés páros lábon)
- majomjárás (kissé hajlított járás külső talpélen, karok lazán lógnak oldalt)
- sánta róka (négykézláb járás, ahol jobb illetve bal láb emelésével kell előre szökkenni)
- elefánt (nyújtott kézzel és lábbal támaszkodva a talajon járás, úgy, hogy azonos lábbal és kézzel lépjen egyszerre előre
- kismadár (karok fel-le mozgatása)
- repülőgép (lassú futáskor, karok oldalsó középtartásban, enyhe törzshajlítás jobbra és balra)
- autózás (lassú futáskor a karok mellső középtartásban, bal kar hajlított kartartásban. Kartartás csere)
- megy a mozdony (lassú járás, jobb kar mellső középtartásban, bal kar hajlított kartartásban. Kartartás csere)
- tyúklépés (minden talpnyom szorosan a másik előtt)
- kéményseprőjárás (bekarmolt lábfejjel)

Aktív kutya esetén

1. Figyeld a jelzést!

Felállás szórt alakzatban. A kutya testhelyzetét figyelve kell változtatniuk a járás típusát

Amikor a kutya fekszik- guggolásban járás

Amikor a kutya ül- féli hajlított térddel járás

Amikor a kutya áll- lábujjon járás

Ezt a feladatot különbözőképpen lehet variálni. Meg lehet változtatni a járás típusát (pl. sarkon, külső és belső talp éllel, magas térd és sarokemeléssel). Meg lehet változtatni a kutya testhelyzetét (pl.: mikor felmegy a padra, felágaskodik a bordásfalra).

2. Vonatozás

Felállás és haladás egymás mögött, a kutya a mozdony. Lassú vagy gyors járással vagy futással, akadályok kerülésével vagy átmászásával. A játékot mondóka kísérje, illetve az gyorsaságát úgy határozzuk meg, hogy személy vagy gyors vonat ezzel is bővítve a gyermekek ismereteit.

3. Körhinta

A tanulók álljanak körbe, a kutya helyezkedjen el a kör közepén. A tanulók kezdjenek el körbe futni, a kutya ugatására álljanak meg vagy változtassanak irányt, guggoljanak le.

4. Madarak a fészekben

A tanulók álljanak fel szórt alakzatban, majd kezdjenek el szaladni karlebegtetéssel. A teremben elszórtan zsámolyokat helyezzünk el, amiket fészkeknek jelölünk ki. A kutya ugatására menjenek a fészekbe. Tanuló is adhatja a jelet, a kutya pedig madárként is bekapcsolódhat a játékba.

5. Szobor játék

A tanulók meghatározott pontról indulnak, a kutya a gyerekeknek háttal helyezkedik el. A gyerekek jelzésre halkan elindulnak a célnak kijelölt hely felé. Amikor a kutya feláll (például: eldobunk neki egy játékot) és nem fekszik a gyerekeknek „szoborrá" kell változniuk, mozdulatlanul kell várniuk, amíg a kutya vissza nem fekszik nekik háttal.

6. Lufi fogó

2 kutya esetén a három gyerek közül egy kap egy felfújt lufit. A lufi nélküli gyerekek kutyát pórázon vezetve menekülnek a fogó elől, aki akkor kapja el őket, ha megérinti a kutyát a lufival. A játékot össze lehet kapcsolni testséma fejlesztéssel, ha a tanulónak vagy a kutyának egy adott testrészét kell megérinteni a lufival.

7. Szalagfogó

A gyerekeknek egy szalaggal kell menekülniük a fogó elől, aki a kutya. Akitől elveszi a szalagot kiesett.

8. Akadálypálya

A tanulók életkorának és a fejlesztendő területnek megfelelően akadálypálya felállítása. A tanulók követhetik a kutyát az akadálypályán, de össze is kapcsolhatjuk emlékezet és figyelem fejlesztéssel, ha a gyerekeknek meg kell figyelniük, hogy hogyan haladt át a kutya az akadályokon, majd a látottaknak megfelelően nekik is teljesíteni kell a feladatot (pl.: a kutya az egyik zsámolyt átlépi, de a következőre már leül, a harmadikat megkerüli)

9. Kupakjáték

A gyerekek sorban teljesítik a feladatot. Az első gyermek kap egy kupakot, melyet meg tud tartani a mutatóujján. A kutyát pórázon vezetve kell megtennie az adott távot, melyet nehezíthetünk akadályokkal. A feladat lényege, hogy a kupakot ne ejtsék le. A megosztott figyelmet nagyon fejleszti ez a gyakorlat.

10. Labdacica

A tanulók egymásnak rúgják a labdát, úgy, hogy a kutya ne tudja elkapni.

A gyakorlatok nem csak teremben végezhetőek. Jó idő esetén, ha lehetséges inkább a szabadban tartsuk a foglalkozásokat. Ebben az esetben viszont figyelembe kell venni, hogy a kutya figyelme könnyebben elterelhető, ezért a foglalkozásokhoz olyan gyakorlatokat válasszunk, melyet a kutya előnyben részesíti az udvaron lévő eseményekkel szemben.

A szabadban tartott foglalkozásoknál nagyon egyszerű eszközöket is igénybe vehetünk, mint például egy gumiabroncsot, mely vízszintes helyzetben felhasználható, akadálynak, célba dobáshoz. Függőlegesen rögzített helyzetben a gyerekek és a kutya átbújhatnak alatta, labdát célba guríthatnak.

A szabadban található farönkökön lépegethetnek. Fejleszti az egyensúlyérzéküket valamint erősíti az izomzatukat.

Finommotorika fejlesztése

1. A kutya utánzó simogatása mondókákkal egybekötve

A tanulók körbe helyezkedjenek el, úgy hogy a kör közepén lévő kutyán mind a két kezük elférjen. A körbe ülő gyerekek számát az határozza meg, hogy a kutya mennyi gyermekeket képes nyugodtan „elviselni", illetve, hogy a gyermekek mennyire képesek betartani a kutyával való érintkezés szabályait (pl.: ne ütögesse a kutyát)

2. Két ujjas fogással táp adása

A táp adása általában a jó munka értékeléséhez kapcsolódjon, vagyis a gyerekek csak megfelelő viselkedés mellett léphessenek közelebbi kapcsolatba a kutyával. A táp adása azért számít közvetlenebb kapcsolatnak, mert ilyenkor a gyermek hatalmi szerepbe kerülhet, ahol ő irányíthatja az eseményeket.

A táp adásának módját határozzuk meg. Álljon a kutyával szembe és a tanult vezényszóval ültesse le a kutyát, majd a tápot a hüvelykujj és a mutatóujj között fogva adja oda. Az odaadás módját meghatározza a gyermek kézügyessége, illetve a kutyától való félelme. Kezdéskor a gyerekek nyújtott kézzel, a tápot a tenyér közepén elhelyezve adják oda.

Kisebbeknél az ujjak megtanulását kapcsoljuk össze mondókával és az fogás meghatározásánál ebből induljunk ki.

3. Öltöztessük fel a kutyát

A fekvő kutyát krepp papírral öltöztessék fel. Lehet tépést, gyűrést gyakorolni. A feladatot össze lehet kapcsolni színdifferenciálással és testséma fejlesztéssel. A feladat végén álljon fel a kutya („Figyeljetek, most levetkőzik a kutyus") és a gyerekek szedjék egy kosárba a lehullott papírdarabokat.

4. Rajzoljuk körbe a kutyát

A gyerekek rajzolják körbe a kutyát, majd a rajzolt kutya testébe rajzolják bele a kezüket. A kutya viheti nekik a ceruzákat. A feladatot össze lehet kapcsolni színmegnevezéssel („milyen színt hozott neked a kutya?") és testséma fejlesztéssel („Rajzold a hátára a kezed!")

Auditív észlelés fejlesztése

1. Auditív lokalizáció

A. A gyerekek bekötött vagy becsukott szemmel állapítsák meg, hogy honnan ugat a kutya.

B. Bekötött vagy becsukott szemmel, mutatóujjal követni, hogy a kutya merre halad a teremben.

C. A tanulók szétszórtan helyezkednek el, a terem közepén egy gyermeknek bekötjük a szemét. A nem bekötött szemű tanulók mondókát vagy verset mondanak. A bekötött szemű tanulónak ki kell hallania, hogy merre van a kutya (a kutya többféle hangjelzést adhat-, csörög a nyakörv, liheg- csak a legvégén ugattatjuk meg). A tanuló miután kitalálta szóban fogalmazza meg, hogy mi alapján ismerte fel a kutya helyzetét a teremben.

2. Tolvajjáték

Az „őr" egy zsámolyon ül a fallal szemben. A többi gyermek a háta mögött, a másik oldalon a falnál, illetve közvetlenül az „őr" mögött lerakjuk a kutya játékát. Az „őr" kivételével mindegyik gyermek a „tolvaj" szerepébe helyezkedik bele és megpróbálják megszerezni az „őr" mögött lerakott kutyajátékot. Egyszerre csak egy gyermek próbálhatja ellopni a játékot.

Ha az „őr” meghallja a közeledő tolvajt, lefüleli és pontosan arra a helyre mutat, ahonnan a zajt hallotta. A lefülelt gyermek kiesik, és ezután próbálkozhat a soron következő.

Ha a „tolvajnak” sikerült megszereznie a játékot. Eldobhatja a kutyának és el is veheti tőle, majd helyet cserél az őrrel. A „volt őr” pedig beáll a tolvajok közé a sor végére.

Nehezített változat, mikor több kutyajátékot lophatnak el a tolvajok és nem sorba, hanem egyszerre közelíthetik meg az őrt.

3. Mit hallasz?

A gyerekek nagy kört alkotva hajoljanak előre, úgy, hogy a fejük a térdükön legyen. Mikor mindenki behunyta a szemét különböző hangokat idézünk elő a kutyával kapcsolatos tárgyakkal (nyakörv, játék, jutalomfalat) vagy a kutyát cselekedtessük (vakarózás, sétálás, evés, ugatás). A gyerekek csendben figyeljék meg a hangokat és jegyezzék meg. Életkornak megfelelő számú hangot hallgassanak végig, majd egyenesedjenek fel és próbálják kitalálni, hogy mit hallottak. A legpontosabb, ha a hangokat sorrendben sorolják fel.

Könnyíthetjük a játékot, ha a használt eszközöket elől hagyjuk.

Tapintásos észlelés fejlesztése

1. Kutyajáték vadászat

Különböző alakú kutyajátékokat a terem közepére rakunk egy kupacba. A gyerekek képet húznak, melyen az egyik játék látható. Ezután bekötjük a szemüket, és ki kell tapogatniuk a képen látott játékot.

A megtalált játékkal játszhatnak a kutyával.

A játék során figyeljünk, hogy a gyermekek ne ütközzenek össze.

2. Zsákbamacska

- Különböző kutyával kapcsolatos játékokat egy zsákban rejtünk el. A tanulónak le kell írnia, hogy mit fogott meg (alakja, nagysága), majd ha tudja, megnevezi. Segítséget lehet adni, de a tárgy funkciójára ne utaljunk.

Miután a résztvevő gyermek kitalálta, megnevezi a funkcióját, és rendeltetésszerűen használja a kutyánál.

A játékot játszhatjuk úgy is, hogy nem csak a kutyával kapcsolatos eszközöket rejtjük el a zsákban, hanem más tárgyakat is (például: kutya fésű-emberi fésű, emberi körömvágó, kutya körömvágó... stb.), melyeket különböző szempontok szerint csoportosítani lehet.

- Fekvő kutyára különböző formákat helyezve- csukott szemmel találja meg a gyermek és írja le, mit talált.
- Ritmikus sorminta készítése minta alapján vagy a nélkül. A kutya hozza az anyagokat egy kosárban.

Ezek a feladatok fejlesztik a figyelmet, emlékezetet, megfigyelőképességet, koncentrációt, szabálytudat fejlesztése.

A feladatot lehet kiesésesen is játszani. Aki hibázik, vagy utolsó lesz, kiesik. A győztes a végén a kutyával kapcsolatos jutalmat kap (enni adhat neki, eldobhatja a labdát, utasíthatja egy feladat végrehajtására. A versenyszerű játék során természetesen figyelembe kell venni az egyéni különbségeket és a feladatokat úgy kell alakítani, hogy mindenki sikerélményhez juthasson.

A figyelem fejlesztés

1. Hol az orrod, hol a kutya füle?

A feladat során háromütemű mozgást kell végezni egyenletes ritmusban. A gyerekek egyesével játsszák, úgy hogy a kutya mögött ülnek egy zsámolyon, a kutya hátat fordítva a tanulónak a lába között. Egy, kettő, három számolásra, folyamatosan két kézzel combra csapni - taps - keresztbe tett kézzel megfogni ballal az orrot, jobbal a bal fület. A feladatokat váltogathatjuk és variálhatjuk, nehezíthetjük, ha a kutya szemben ül a tanulóval, és úgy határozzuk meg, hogy melyik fülét fogja meg az állatnak.

A feladat a mozgáskoordinációt is fejleszti, illetve a jobb bal

Oldalt (lateralitást), testrészeket gyakorolhatjuk vele.

2. Volt egy öregember

A gyerekek szétszórva helyezkednek el egy teremben. Kívánság szerint vegyenek fel testhelyzeteket és végezzenek tevékenységeket. A tanító egy szöveget mond, de a gyerekek is mondhatják vele: „Volt egy öregember. Annak volt egy háromlábú széke. Irgette-forgatta, bolond aki...” - a szöveg végén meg kell nevezni egy cselekvést, amelynek éppen az ellenkezőjét kell tenni. Az a bolond, aki bedől az elhangzó szónak. Időnként negatív felszólításokat is érdemes alkalmazni.

Mivel kutyás foglalkozásról van szó, ezért érdemes a cselekvéseket a kutyával kapcsolatosan megfogalmazni.

3. Figyelj az ugatásra!

A teremben szétszórtan elhelyezkedő tanulók a kutyaugatásra egy hirtelen mozdulatot tesznek és megmerevednek. Tapsra viszont nem szabad megmozdulniuk. Aki elvéti- akár úgy, hogy tapsra megmoccan, akár úgy, hogy ugatásra nem mozdul, kiesik.

A játékot nehezíthetjük a jelek bonyolultabbá tételével. Ezt viszont meghatározza, hogy mit tud a kutya, és mit lehet alkalmazni. Fontos, hogy a parancsot a kutya elsőre és kézjelre teljesíteni tudja, hogy a gyerekeknek a kutya reakciójára gyorsan kelljen reagálni.

4. Szoborjátékok

A.) A kutyavarázsló

A gyerekek meghatározott járásmódban szabadon mozognak. A kutya ugatására mindenki megdermed.

A feladat nagyon jól összpontosítja a figyelmet egyetlen feladatra, illetve erősíti a mozgásfegyelmet és fejleszti az önkéntes szabálytartás képességét.

A játékot nehezíthetjük, ha minél dinamikusabb mozgásból kell megdermedniük

B.) Elment a kutyaszobrász!

A gyerekek szabadon szaladgálhatnak a teremben, a kutya a falnál háttal a tanulóknak fekszik

C.) Dermedj meg, hogy ne vegye észre!

A gyerekek körben helyezkednek el, és egy kutyajátékot kapnak, amit el kell rejteniük akkor, mikor a kutya háttal áll nekik és nem látja, hogy hova rejtik a játékot. A játékot a tanulók a testükön vagy a testük mellett rejtsék el (pl.: rakja a fejére). Miután elrejtették, a kutya elindul keresni a játékát, miközben a gyerekeknek mozdulatlanul kell várniuk a keresés eredményét. A mozdulatlanság azért fontos, hogy a játék meg ne mozduljon.

5. (Kutya neve) kérésére

A gyerekek szétszórtan helyezkednek el, a kutya a terem közepén fekszik. A gyerekeknek különböző mozgásutasításokat kell végre hajtaniuk a kutyával, de csak akkor szabad őket teljesíteni, ha előtte elhangzik a címül választott mondat. Aki anélkül mozdul, kiesik. Például: „Bori kérésére tegyétek a kezeteket a fejére.” - mozdulni kell. „Bori kutya kérésére...” - nem szabad teljesíteni a mozdulatot.)

Nehezítés, ha van egy gyerek, aki a mondó mellett áll és a parancsok elhangzása után megpróbál megérinteni egy másik gyereket, aki végre akarja hajtani a parancsot. Ha sikerül cserélnek.

A mondó egészen más mozdulatokat tegyen, mint amiket a tanulóknak végre kell hajtaniuk.

6. Feled-veled, répa-retek

Két csapatot alkotva, mindegyik csapa kap egy nevet a címben szereplő szavak közül. A neveket rendszertelen összevisszaságban kell hangoztatni. Amelyik csapat a hívószavát hallja, odamegy a kutyához és megsimogatja (más feladatot is ki lehet találni a kutyával). Aki elvéti, kiesik.

Mindig válasszunk új hívó szót, olyan hangokkal, ami a gyerekek számára nehézséget okoz, valamint olyan gyereket tegyünk játékvezetőnek, akinek nem árt az adott hangok gyakorlása.

Nehezítés, ha a szavakat egy összefüggő szövegben kell tetszés szerinti gyakorisággal és sorrendben hangoztatni. Fiatalabb gyerekek, vagy akik nem képesek erre, összefüggéstelen szöveget is mondhatnak.

7. Ki kapja el gyorsabban a labdát?

A tanulók a terem egyik oldalán a falnál állnak, a kutya a velük szemben lévő falnál. Minden tanuló választ magának egy kutyafajtát (ha nem ismernek fajtákat, akkor képek alapján választanak és megnevezzük őket). A játékvezető, aki a kutya oldalán áll a kutya labdájával, mond egy kutyafajtát és eldobja a labdát. A hívott „kutyafajtának” azonnal ugrania kell, hogy előbb elkapja a labdát, mint a kutya.

Ha a tanulónak sikerül elkapnia a labdát, játszhat a kutyával, viszont ha nem, vissza kell mennie a többi gyerekhez a falhoz és várnia kell, amíg újra sorra kerül.

8. Nem neked kell csinálni!

A gyerekek körben helyezkedjenek el, a kutya a kör közepén. Bármilyen cselekvést meg lehet határozni a kutyával kapcsolatosan, majd meg kell szólítani azt, akitől a cselekvést várjuk. Csakhogy cselekednie nem neki kell, hanem annak, aki a játékszabályoknak megfelelően helyezkedik el (pl.: a nevén szólított jobb oldalán).

A játékot játszhatjuk kiesésesen.

9. Mit gondol a kutya?

A tanulóknak olyan képeket mutatunk, ahol a kutya különböző kifejezéseit lehet leolvasni (pl.: kíváncsiság, fáradtság, agresszió, nem tetszés). Ha lehet ezek a képek egy eseményt ábrázoljanak, hogy a gyerekeknek könnyebb legyen leolvasni a kutya viselkedését. Beszéljünk a képekről. Hívjuk fel a gyermek figyelmét minden részletre (pl.: testtartás, fülek állása, szemek, faroktartás). Tisztázzuk, hogy mihez hasonlít és miben tér el.

Melyik jellemző a terápiás kutyára és melyik nem.

Ehhez a feladathoz a tanárnak vagy a foglalkozást vezetőnek etológiai tapasztalatokkal és tudással is rendelkeznie kell, hogy fel tudja hívni a gyerekek figyelmét azokra a fontos testrészekre és jelzésekre, ami alapján felismerhetik a képen megjelenő viselkedésformát.

Nehezebb változata, mikor a gyerekek olyan képet kapnak (legjobb, ha az eseményképet letakarjuk), amelyiken kezdetben csak a kutyát vagy a kutya körüli környezetet látják (pl.: kutya játékos testtartása vagy a gazda játékkal). A tanultak alapján ki kell találniuk, hogy mit ábrázolhat a kép többi része.

Ritmusérzék fejlesztése

1. Így kell járni!

Utánzó mozgásokat dalra (Így kell járni, úgy kell járni... gyermekdal) többféleképpen valósíthatjuk meg kutyával. A tanulók a maghatározott mozgást végezhetik úgy, hogy egymás után sorba mennek és a kutya a sor elején vezeti őket, vagy nagy kört alkotva körben járnak, kutya a kör közepén, majd ha a dal véget ért mindenki leguggol a kutya mellé megsimogatni.

2. Szívritmus

A gyerekek tegyék tenyerüket a mellkasukra vagy ujjukat a pulzusukra, és próbálják megfigyelni, milyen ritmusban dobog a szívük. Próbálják ki a kutyán is, figyeljék meg, hogy hol a kutya szíve és milyen ritmusban dobog.

Egyenként kopogják ki saját szívritmusukat és a kutyáét is. Hasonlítsák össze, szólaltassák meg hangutánzó szavakkal is.

3. Utánozd a kutyalihegést!

Figyeljék meg, hogy milyen gyorsan liheg a kutya. Beszéljük meg, hogy milyen ritmusú. Mindenki válasszon a teremben egy eszközt és próbálják felvenni a kutya lihegésével megegyező ütemet. Figyeljék a változásokat! A kutya megállhat, ásíthat közben.

Beszédkészség és kommunikációs készség fejlesztése

1. Mondj a kép kezdőbetűjével szót!

A gyerekek sorba leülnek egy zsámolyra, vagy székre. A kutya, kosárban, egyenként visz a tanulóknak egy képkártyát. A résztvevő feladata, hogy a képen szereplő tárgy nevének kezdőhangjával egy új szót kell mondania. Ha jót mondott a kutya első két lábával az ölébe ugrik és megkapja a képkártyát.

Az győz, akinek a legtöbb képkártyája van.

A játékot nehezíthetjük, ha az új szót valamilyen szabályhoz kötjük (pl.: csak kutyafajták, abban az esetben, ha sokat ismernek, vagy állatnevek).

A képeket és neveket a legvégén megpróbálhatják emlékezetből felsorolni. Ez a feladat ösztönzi őket arra, hogy a társaikra is figyeljenek a játék során.

2. Megelevenített kutyakép

A csoportot két részre osztjuk. Az egyik csoport a kutya körül helyezkedik el, a másik egy fényképet kap (a kutyáról), amely valamilyen jellegzetes pózban, kifejező testtartásban ábrázolja az állatot. A fényképet kapott csoportnak szóban el kell mondaniuk, hogy mit látnak a képen, a kutyás csoportnak, pedig a szóbeli irányítás mellett be kell állítaniuk a kutyát a képen látható pozícióba.

A játék során bírókat is választhatunk, akik eldöntik, hogy mennyire hasonlít a beállítás és a kép.

3. Ki enged ki a kutyával játszani?

Egy gyerek kimegy a teremből. A bent maradt résztvevők körbe állnak, úgy, hogy egymás kezét fogják, a kutya kör közepén helyezkedik el szájában egy játékával. A kiküldött gyerek, mikor visszajön, be kell állnia a kör közepébe a kutyához és el kell vennie a kutyától a labdát. Ezután meg kell próbálnia kimennie a körből, hogy játszhasson a kutyával. Viszont a körből nem tud bárhol kimenni, ugyanis amíg kint volt, megbeszélték a tanulók egymás között, hogy ki lesz az a két gyerek, akik, mint „kapu", kiengedik a kör közepén álló társukat. A „kaput" alkotó gyerekeknek kedvesen, barátságosan és melegen kell nézniük, hogy megértse a kör közepén álló a hívogatást. A többi gyereknek minél komorabban kell néznie, amivel az elutasítást próbálják kifejezni.

4. Mutogasd el, hogy mit csináljak!

Ez a játék segít a gyerekeknek megérteni, hogy beszédünket kézmozdulatokkal kísérjük, sőt bizonyos esetekben helyettesíteni tudjuk a szóbeli közlést.

A csoport egyik tagjának a fülébe súgunk egy tárgyat, amit el kell kérnie a többi tanulótól szavak nélkül. A tárgyat mozdulatokkal kell megjelenítenie. A kutyát nem használhatja segítségül. Ha sikerült elmutogatnia a megadott tárgyat, rendeltetésének megfelelően használja.

Nehezebb változat, mikor a cselekvést kell mozdulatokkal eljátszani, vagyis az egyik gyerek fülébe azt súgjuk meg, hogy milyen cselekedetet hajtsanak végre a többiek a kutyával. A kutyával lévő gyerekek ne a kutyával próbálkozzanak (csak rángatás lesz belőle), hanem szóban fogalmazzák meg a megfejtést és csak azután valósítsák meg a kutyával.

Megfigyelőképesség- és memóriafejlesztése

1. Figyelj jól!

Életkornak megfelelő számú tárgyat helyezünk el egy zsámolyon vagy a földön (a kutya neveléséhez, tisztán tartásához, ellátásához... stb. szükséges tárgyak legyenek) és ennek megfelelően határozzuk meg az időt, hogy meddig nézhetik, hogy megjegyezzék a tárgyakat és helyzetüket. Ezután letakarjuk a tárgyakat, és kérdéseket teszünk fel az eszközökkel kapcsolatosan (Miket látattok? Milyen sorrendben? Mennyit? Mire használjuk? Milyen a színe? Mi volt a jobb oldalán?... stb.)

2. Mi változott meg a kutyán?

A gyerekek egy padon ülnek. A velük szemben lévő kutyát jól meg kell figyelniük, majd a padon megfordulva a kutyának háttal kell elhelyezkedniük. Amíg nem látják a kutyát, valamit megváltoztatunk rajta (testhelyzetét, felszerelését), majd a tanulók ismét szembe fordulva megállapítják, hogy mi változott meg a kutyán.

A kutyán kezdetben egy jól felismerhető dolgot, majd egyre észrevétlenebbeket és egyre többet változtassunk meg.

Később a gyerekek is kimehetnek változtatni a kutyán, vagy egyszerre változtassunk meg valamit egy gyereken és egy kutyán. Az elején lehet azonos dolgot megváltoztatni, később eltérőeket.

3. Mániás kutyatartók

Valaki kimegy a teremből. A többiek megbeszélik, hogy mi legyen a „mániájuk", ami a kutyával való foglalkozáshoz kapcsolódik (pl.: megvakarják az orrát, hozzáérnek a hátához). A kitaláló gyermek, miután bejött mindenkinek feltesz egy kérdést (pl.: Hol sétáltatok a

kutyával?, Mit játszottatok?). A kérdezett gyermek bármit válaszolhat, a lényeg, hogy a válaszban ott legyen a közös „mánia”. Következőnek az a gyerek megy ki, akinél a „mániát” kitalálták.

4. Mit láttál a képen?

A kutyáról hozunk egy fényképet, amit a gyerekek meghatározott ideig nézhetnek, majd egy-két gyerek távolabb ül a többiektől a képpel. A távolabb ült gyerekek tesznek fel kérdéseket a képről és ellenőrzik a válaszok helyességét.

A képpel kapcsolatosan életkornak megfelelő kérdéseket tegyenek fel.

Igyekezzünk olyan képeket behozni, melyek kapcsolódnak a tananyaghoz. Pl.: Ha az alapformákat tanulják, akkor úgy fényképezzük le a kutyát, hogy ezzel kapcsolatos motívumok is legyenek benne. Álljon egy kör kartonlap a kutya mellett, a kutyán háromszögformák legyenek elhelyezve.

5. Mi történhetett a képeken?

A gyerekek körben helyezkednek el. A kutyát pihenésképpen a kör közepére fektetjük vagy kivonjuk. Ne járkáljon a tanulók között, mert csak elvonja a figyelmüket.

A tanulóknak egymás után képeket mutatunk fel, megbeszéljük, hogy mi látható rajta, majd pedig eléjük rakjuk. Életkoruknak megfelelő számú képet használjunk, melyekből ki tudnak rakni egy eseménysort (pl.: a kutyával a labdázás, kutya etetése, kutya támadása). Dolgozhatnak együtt és külön-külön is (külön egy sorozat esetén úgy érdemes dolgozni, hogy a képeket megszámozzuk vagy, pedig színekkel jelöljük. A gyerekeknek egy külön lapon ezt kell sorba rakniuk.)

A feladat végén beszéljük meg a helyesen kirakott eseményt.

Fektessünk nagy hangsúlyt a kutya reakcióira, hogy a gyermek ezzel is jobban megismerje a kutya viselkedését és jelzéseit. Fontos, hogy olyan eseményeket is jelöljünk, amiket a terápiás kutyánál nem fognak tapasztalni (vicsorítás, agresszió). Ezeknél nyomatékosan hívjuk fel a figyelmet, hogy ezek itt nem történhetnek meg, viszont más kutyák esetében előfordulhat. Arra is térjünk ki, hogy a kutya különböző reakcióira, hogyan kell reagálni.

Vizuális észlelés fejlesztése

1. Keresd meg és használd!

A játékhoz válasszunk egy tárgyat (póráz, nyakörv, hám, játék, kutyafésű, stb.), amelyet a kutya gazdája a terem egyik részében elrejt, amíg a gyerekek becsukott szemmel vagy háttal várják, hogy megfordulhassanak. A tárgyat olyan helyre kell elrejteni, hogy kicsit látható legyen, de mégis rejtve maradjon. Az elrejtést követően a gyerekek hátratett kézzel, csöndben járkálva keressenek. Aki felfedezi az eldugott tárgyat, odamegy a gazdához, és a fülébe súgja a rejtekhelyet, majd leül a padra. A tanulók olyan sorrendbe ülnek le a padra, amilyenben felfedezték a tárgyat.

Az első tanuló rendeltetésének megfelelően használhatja a megtalált tárgyat, miután mindenki felfedezte. A következő játékban pedig az első megtaláló rejtheti el az általa kiválasztott tárgyat.

A játék önfegyelmet is igényel, mivel nem mondhatják el rögtön, hogy megtalálták. Az ügyesebbek még színlelhetik is tovább a keresést. Továbbá a játék arra is alkalmas, hogy egymás reakcióit leolvassák, ezáltal megtudva, hogy hol található az elrejtett tárgy.

Nagyon sokszor problémát okoz, ha a gyerekek többen vannak, mint a kutyák, hogy ki legyen a kutyával. A tanulók természetesen a kutyával szeretnének párba lenni.

Annak a problémának igazságos megoldásához javasolt alkalmazni a párválasztó-csoportválasztó játékok, melynek során a játékszabály választja ki a kutyához a partnert.

2. Párválasztó mondókák

A.) Színcsíkok alkalmazásával

Színcsíkokat helyezünk el a padlón, olyan távolságra, hogyha a kutya ráfekszik, akkor meg lehessen állapítani, hogy melyik színre feküdt. A ráfeküdt színt választotta a kutya, az lesz a színe.

A terem egy másik részében lefordított színcsíkokat találnak a gyermekek, amiből húzniuk kell. Akik egyszínűt húznak, azok kerülnek egy párba. A kutya által eltakart színből csak egyet rakunk a lefordított színcsíkok közé.

B.) Párba kerülhetnek, akik azonos hónapban születtek, akiknek azonos színű a pulóverük.

C.) Képek húzogatása:

- azonos állatképek alapján (a kutya mindig a kutya képét kapja)

- azonos betűképek alapján

A párok elnevezhetik magukat tetszés szerint, vagy a húzott betű alapján.

Ha a párok nem mutatják meg egymásnak, hogy mit húztak, akkor ki is találhatják egymás képét (a húzott állatot vagy betűt).

Ezeknek a feladatoknak nagyon sok variációja létezik. Fontos, hogy az adott csoport életkorának és szükségleteinek megfeleljen.

Ezek a feladatok fejlesztik a szókincset, együttműködési készséget és megfelelő feladatválasztás esetén bővítik az ismereteket.

A behunyt szemmel játszható feladatoknál figyelembe kell venni, hogy egy 6-7 éves gyermek számára sem könnyű feladat a szemüket hosszabb ideig behunyva tartaniuk, hogy ne pislogjanak, és ne lessenek. Ezért eleinte kössük be a szemüket egy könnyű, finom tapintású kendővel, hogy a gyermeknek ne okozzon kellemetlen érzést.

A játékok után beszéljük meg, hogy mit éreztek, valamint ne erőltessük annak, aki nem akar ilyet játszani. Neki találjunk ki valami más feladatot, de ne a kutyával kapcsolatos legyen, mert ennek hatására az egész csoport ellenezni fogja a szembekötést, mivel inkább a kutyával foglalkoznának.

Minek kell teljesülnie a program sikeres lefolyásához?

1. Szakemberek együttműködése.

A terápia megkezdése előtt fel kell venni a kapcsolatot a kiválasztott gyermekekkel foglalkozókkal annak érdekében, hogy a program a legsikeresebben valósuljon meg. Meg kell beszélni a szükségleteket, és egyeztetni kell az elvárásokat, valamint a lehetőségeket. A program alatt rendszeres időközönként megbeszélést kell tartani, melynek során ellenőrizni tudjuk a fejlődést.

Meg kell jegyeznem, hogy a program úgy nem működik, ha a kutyás felvezető nem szakember. Ma sajnos még nem kritériuma a vizsgának, hogy a kutyatulajdonos csak azokon a területeken dolgozhat, amelyen szakmai végzettséggel rendelkezik. Valamint a szakember sem veheti át a kutya irányító szerepét, ha nincs teljes összhangban az állattal. A fejlesztés nem fog sikeresen megvalósulni, ha kutyával dolgozó nem szakember és nem látja át az adott célcsoportnak kijelölt célok hátterét, illetve ha szakember veszi át a kutya irányítását, és nem látja meg azokat a jelzéseket a kutya felől, melyek a foglalkozások alatt megkövetelik a szükséges változtatásokat.

Mai elfogadott nézet, hogy a gazda feladata az, hogy a kutyát motiválja, irányítsa, a programvezető munkáját segítse, az állat szükségleteit kielégítse, érdekeit védje. A programvezető feladata a páciensekkel való foglalkozás, az óraterv betartása vagy szükség szerinti módosítása, a tanulók és gazda érdekeinek védelme. Ennek alapján meg kell beszélniük, hogy a gazda mikor és milyen módon avatkozhat be a foglalkozások menetébe, hogyan jelezheti, hogy ő maga vagy az állat kellemetlenül érzi magát. (TETRA-2002. Alapítvány)

2. A program céljának és feladatainak meghatározása és megfelelő követése

A céloknak és feladatoknak meg kell felelniük a gyermek szükségleteinek, illetve kapcsolódnia kell az intézmény által alkalmazott fejlesztésekhez és tananyaghoz. Ezeket közösen kell kidolgozni a szülőkkel, gyógypedagógusokkal, pszichológussal, valamint tisztázni kell azt is, hogy kinek mik az igényei a fejlesztéssel kapcsolatban, illetve, hogy mit érhetünk el az adott gyermekkel a program során. A kutyás félnek a segítség igényét és a személyi és tárgyi feltételeket is meg kell határoznia ahhoz, hogy a célok kitűzése után is, a program megvalósítása gördülékenyen haladjon.

3. Engedélyek és igazolások beszerzése

Célszerű írásban rögzíteni, hogy mit vállalnak a felek és hogy mivel tartoznak egymás felé.

Gyakori hiba, hogy a kutyás fél vagy az intézmény részéről nincsenek tisztában, hogy milyen igazolások és engedélyek szükségesek, ezért mielőtt egy program kidolgozásába belekezdenének az érintett felek, összeülve beszéljék meg a szükséges iratokat

4. A foglalkozások folyamatos dokumentálása

A foglalkozások folyamatos dokumentálása az ellenőrzések és értékelések elkészítése a program során.

A kutyás terápiás programban dolgozó szakembereknek ehhez természetesen alkalmazniuk kell az alapvető diagnosztikai eljárásokat, mint:

- megfigyelés,
- kikérdezés,
- kísérlet,
- pedagógiai-, és általános tájékozottság felmérését célzó vizsgálati eljárásokat,
- rajzvizsgálatot,
- érzelmi jellegű vizsgálatokat,
- beszéd és mozgás vizsgálatot.

Ki kell választani azokat a teszteket, melyekkel mérhető a fejlődés, illetve megjelölni azokat a szempontokat, amelyek alapján a folyamatos dokumentálást készítjük.

5. A kutya egészségügyi alkalmasság

Szükségesek a kötelező oltások, külső és belső paraziták ellenőrzése.

A vizsgálatokat a program megkezdése előtt, és bizonyos rendszerességgel kell elvégezni.

Ennél a résznél ki kell térni azokra a betegségekre és fertőzésekre, amiket el lehet kapni a kutyától. A kutyával foglalkozóknak főleg a terápiás kutya gazdájának tisztában kell lennie azokkal a betegségekkel, melyeket az állattól lehet elkapni és az egészségügyi vizsgálatokat ezeknek a követelményeknek megfelelően kell igényelni.

Az állatokról vagy az állatok közvetítésével az emberre átterjedő betegségeket zoonosisoknak nevezzük. (Grant Morrison, MD: Házi kedvencek által terjesztett zoonosisok)

1. Veszettség

A kutya olyan gyógyíthatatlan vírusos megbetegedése, amely az emberre is közvetlen veszélyt jelent. Egyetlen védekezési lehetőség a megelőző jellegű védőoltás, amit hazánkban jogszabály írja elő.

2. Leptospirosis

A betegséget baktériumok okozzák és a fertőzött állat vizeletével terjednek. Ha a fertőzött vizelet bőrre kerül, az ember fertőződhet. A gyógykezelt állatok túlélése gyakori, azonban az átvészelt állat a kórokozókat még egy év múlva is ürítheti.

3. Kennel köhögés

Általában csoportosan tartott kutyák felsőlégúti bántalma. Rendszerint több kórokozó együttes hatására keletkező, viszonylag jóindulatú megbetegedés. Emberek is megkaphatják a betegséget, fertőzést. A betegség kórokozója a *Bordetella bronchiseptica* nevű Gram-negatív pálca, amely cseppfertőzéssel vagy nem pasztörizált tej fogyasztásával terjed. A mikroorganizmus emberre is átvihető. Az ember *B. bronchisepticá*val történő fertőződésekor olyan tünetek léphetnek fel, mint a láz, hidegrázás, fokozott izzadás, gyengeség, ízületi fájdalmak és a fejfájás, de az infekció általában tünetmentes. A *B. bronchiseptica* fertőzés lehetősége - bár ritkán - krónikus emberi légúti infekciók magyarázataként is felmerült, különösen immundeficiens betegek, illetve háziállat-tulajdonosok esetében.

4. Belső élősködők

A kutyák parazitái néha emberben is megtelepednek, különösen olyan gyermekekben, akik gyakran járnak le a környék kutyái által is látogatott parkba. Kialakulhatnak a larva migrans okuláris, viszcerális vagy kután tünetei. Az előbbi típusú tüneteket rendszerint a *Toxocara canis* nevű orsóféreg okozza, amely fekális-orális úton fertőz. A peték lerakásuk után 15 nappal lesznek fertőzőképesek, s ez a tulajdonságuk korlátlan ideig megmarad. Lenyelésük után a lárvák test szerte szóródnak, cystákat képeznek, és granuloma-képződést, valamint eosinophiliát váltanak ki. A szemészeti tünetek rendszerint idősebb gyermekeken és felnőtteken jelentkeznek, és a retinoblastomával téveszthetők össze. A kutyák horogférgei, például az *Ancylostoma braziliense* és az *A. caninum,* lábon át behatoló, bőrbe furakodó lárváik révén általában jellegzetes, kiemelkedő, kanyargó vörös vonalhoz hasonló bőrelváltozásokat okoznak. A kutyák horogférgei különböznek az emberi bélben található horogférgektől. A kutyán larva migrans leggyakoribb okozója az *A. braziliense;* az *A. caninum* előfordulásáról tucatnyinál kevesebbszer számoltak be. A diagnózis általában a klinikai képen alapul, és antitestvizsgálatokkal lehet megerősíteni. A betegség jól gyógyítható helyileg és orálisan alkalmazott gyógyszerekkel.

Kutyás terápia Magyarországon

A kutyás terápia megszervezésénél 4 szereplő van. Az egyik a szakos gyógypedagógus, másik a kutya, valamint elválaszthatatlanul az állathoz tartozó gazda, aki terápiás kutyavezető végzettséggel rendelkezik, valamint a gyermek illetve gyermekek.

Terápiás kutyavezető képzések eddig Magyarországon két helyen indulnak.

Az egyik a „PACSI" Közhasznú Alapítvány szervezésében. A képzésben való részvétel feltétele a középiskolai végzettség és a büntetlen előélet, valamint a felvételizőnek egy elővizsgát kell tennie, melyen megfigyelik, hogy hogyan tudja a kutyát koordinálni (lehetősége van saját kutyával vagy kap egyet). Ha ezeknek a feltételeknek megfelelt már csak a 140 órás tanfolyamot kell tudnia kifizetni, valamint ideje kell, hogy legyen, hogy a képzésekre mindig leutazzon Debrecenbe. A képzés tematikája a következő: 40 óra elméletet biztosítanak, ahol etológiai ismereteket, állat-egészségügyi ismereteket, kutyakiképzési ismereteket, gyógypedagógiai ismereteket, a kutya és ember a terápiás munkára való alkalmasságának kritériumai adják át a hallgatóknak, majd egy elméleti vizsgával zárnak. Ezt követően 100 órás gyakorlatot biztosítanak, ahol képzési, irányítási kontrollálási gyakorlatokat, terápiás foglalkozások látogatásokat, terápiás gyakorlatok saját kutyával, illetve szupervíziót biztosítanak, majd a legvégén gyakorlati vizsga következik saját kutyával.

A budapesti Kutyával az Emberért Alapítvány (KEA), a debreceni PACSI Alapítvány és a szombathelyi Négylábúak az Emberért Közhasznú Alapítvány (NEKA) szervezésében is lehet még képzésre jelentkezni.

Tematikájuk a következő: 45 óra elmélet etológiai ismeretekkel, állatorvosi ismeretekkel, kutyakiképzési ismeretekkel, gyógypedagógiai, pszichológiai és mentálhigiéniás ismeretekkel, a kutya és ember a terápiás munkára való alkalmasságának kritériumaival.

Ezt követi egy 150 órás gyakorlat képzési, irányítási kontrollálási gyakorlatokkal, terápiás foglalkozások látogatásával, valamint terápiás gyakorlatok saját kutyával.

A kikerült és levizsgázott embereket kutyáikkal ezután útjukra engedik, és aki ügyesebb valamelyik intézményben megkezdi a segítő munkát.

A kutyás terápiás program megszervezésének az alapja az együttműködés, amely a folyamatos megbeszélésekből, egyeztetésekből állna. A kutyás felvezetőnek ismernie kell a gyermekeket, tudnia kell, hogy diagnózisuk alapján milyen minőségű, típusú fejlesztést igényelnek, valamint, hogy az adott gyereknek vagy célcsoportnak mi az érdeklődése, melyik gyermeknél mire kell figyelni, mi az erőssége, mi a gyengesége, mi alapján kell differenciálni, kitől mit lehet megkívánni, hogyan lehet megalkotni a differenciálás mellett az egész csoportra vonatkozó és összetartó egységességet és még a többi apró részlet, amire az adott speciális igényű gyermeknél figyelni kell.

A kutyás felvezető szakmai képzettség nélkül ezeket az apró és nagyobb részleteket is csak felületesen tudja elsajátítani és ahhoz idő kell. Az első foglalkozásoktól még nem fog ez jól működni.

A terápia ismeretlensége és a tapasztalatlanság miatt probléma lehet, hogy mit is beszéljenek meg, ugyanis a két fél közül nem csak a gyógypedagógusnak kell átadnia a tudását, hanem a kutyás felvezetőnek is meg kell osztania ismereteit a kutyáról. El kell mondania, hogy mit tud a kutya, mire érzékeny, mit szeret leginkább, miben nyilvánul meg, hogy fáradt. Bár sajnos ezeket az információkat is az határozza meg inkább, hogy valaki mennyire ismeri az adott kutyát. Nem véletlenül fontos a szoros kapcsolat a kutya és a gazda között.

A terápia jó működésének feltételei tehát, hogy a két fél a közös cél érdekében teljes összhangban működjön. Ennek egyik fő oka, hogy az egyéni különbségek valamint a gyermekek és a kutya lelki állapota megkívánhatja a foglalkozások alatt a hirtelen feladatváltást, ilyenkor az előre megbeszélt és kidolgozott feladatoktól teljesen eltérő feladatokat kell alkalmazni, ami a másik szakmai tudásának, jellemzőinek megfelelő ismerete nélkül nem alakulhat zökkenőmentesen.

A megfelelő célok kitűzéséhez és szakszerű végrehajtására szakemberek szükségesek. Ami nehezített ha az egyik fontos kapocs, aki irányítja a kutyát a fejlesztésben, szakképzetlen. Tehát a fő felelősség a gyógypedagógusra hárul a fejlesztés meghatározásánál valamint a megfelelő végrehajtásnál. Sajnos a mozgalom így a terápia gyakran annyira éretlen, hogy a két fél - a kutyás felvezető és a gyógypedagógus - nem tudja, hogy mit várjanak el egymástól és mit kérhetnek a másiktól.

Sajnos ma még hiányosság lehet a gyógypedagógus esetén, hogy nem tudja, hogy mit lehet fejleszteni a kutyával, melyik az a terület vagy területek, ami megcélozható, illetve mi alapján építse fel a fejlesztést a kutya bevonásával. A gyógypedagógustól, aki soha nem foglalkozott még kutyával nem várhatjuk el, hogy tudja, hogyan folyik az ilyen fejlesztés. A kutyás felvezető részéről pedig ismeretlen, az adott célcsoport, hogyan fejleszthető, mi várható el tőlük.

Az együttműködés abban az esetben lesz sikeres, ha a felek és a célcsoport összekovácsolódásánál egy tapasztalt és szakképzett fél irányítja és segíti az összeszokást, vagy ha a képzésekben való részvétel feltételeit nehezítjük, vagyis előfeltétel a felvételhez a szakmai végzettség valamint a levizsgázott saját kutya, vagy a képzéseket differenciáljuk.

Jövőkép

A kutyás terápia sikeres elterjedését nagymértékben befolyásolja a gyógypedagógiai intézményekben dolgozók tapasztalatai. Ezért fontos, hogy a kezdeti próbálkozások minél szervezettebben valósuljanak meg és minél pozitívabb kép alakuljon ki ennek a terápiás módszernek a hatásairól. A szervezetlen és tapasztalatlan munka eredménye, hogy a kutyás terápiát nem fogják komolyan venni, nem fogják igazi terápiának tartani. Ehhez a szakképzéseket is differenciáltabbá kell tenni, vagyis külön képzést kell indítani a gyógypedagógusoknak, akikkel a kutyával való munka elméleti és gyakorlati részére helyezzük a hangsúlyt. Valamint külön képzést kell biztosítani a nem gyógypedagógusok részére is, akiknek a tanulmányait a kutyás és gyógypedagógiai előképzettség határozná meg.

A sikeres vizsgákat követően, mind a gyógypedagógus, mind a kutyás felvezető, csak a saját szakterületén dolgozhat. Tehát, ha a kutyás felvezető az értelmileg akadályozottsággal élő gyermekeket választotta a képzés során, akkor nem mehet a siketekhez dolgozni

Nagyon fontos lehet, hogy mind a két szervező (gyógypedagógus és terápiás kutyavezető) tudja szakszerűen látni és kifejteni a munkáját. A foglalkozást ne úgy fogalmazza meg, hogy megsimogatják a kutyát és eldobják neki a labdát, hanem lássa az abban rejlő fejlesztési lehetőségeket, illetve ennek tudatában szervezzék a közösen tartott foglalkozásokat.

A cél a harmonikus együttműködés, melynek során a várt fejlesztési eredmények mérhetővé válnak és kimutathatóak.

Akiknél érdemes érdeklődni

Illés Anett	Honlap: www.kutyasterapia.hu
Gaál Györgyi	Honlap: www.mancsosok.awnet.hu
Kis Renáta vagy dr. Sátori Ágnes	Honlap: www.tetra2002.hu

Irodalom

Benczúr Miklósné - Bernolák Béláné: Felelős vagyok érte Budapest, BGGYTF 1991

Csányi Vilmos: Bukfenc és Jeromos Vince Kiadó 2000, 2005 ISBN 9639552 67 4

Csányi Vilmos: Etológia Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2002 2. kiad. ISBN 963 19 3230 3

Dr. Előd Nóra (szerk.) (2003): Add tovább-Drámajáték gyűjtemény Veszprém, Candy Kiadó ISBN 963 85259 1 6

Dr. Németiné Borbás Andrea (szerk.) (2003): Játékosan- Játékgyűjtemény a részképességek fejlesztéséhez, Vác, Eu-Synergon, ISBN 963 03 7281 9

Dr. Sátori Ágnes és Kis Renáta (2003): Az állat asszisztált terápiák elmélete és gyakorlata I. TETRA-2002 Alapítvány, h. n., k. n.

Dr. Torda Ágnes (szerk.): Szemelvények a tanulási zavarok köréből Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Grant Morrison, MD: Házi kedvencek által terjesztett zoonosisok, h. n., k. n.

Jan Fennel: Kutyapszichológia Magyar Könyvklub 2000 ISBN 963547816

Kampis György - Ropolyi László (szerkesztő) Evolúció és megismerés Az evolúciós gondolat sorozat ISBN: 963 9326 27 5

Karen Pryor: Klikker-képzés kutyáknak V-153 Bt. 2005 ISBN 963 2148 27 4

Karlócainé Kelemen Marianne (2004): Kisgyermekek játékoskönyve, Budapest, Black&White Könyvkereskedés. ISBN 963 9544 88 4

Kissné Haffner Éva: Ők és mi... Down syndrómás csecsemők és kisgyermekek korai fejlesztése Budapest, 1994 ISBN 963 85141 2 4

Konrad Lorenz: Ember és kutya Gondolat Kiadó, 1973 ISBN 963 7467 12 2

Kovács Gyögy - Bakosi Éva: Játék az óvodában Debrecen, 2001 ISBN: 963 7292 17 9

Michael Cole - Sheila R. Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó 1997 ISBN 963 379 494 3

Miriam Fields - Babineau: A kutyakiképzés alapjai Tipo-Copy Bt.

Országos Pedagógiai Intézet (1983): Mozgás-és ritmusnevelés a foglalkoztató iskolában (előkészítő, 1-8 csoport)

Richard A. Wolters: Kutya a családban Tipo-Copy Bt. 19963/75 ISBN 9632124901

Rita L. Atkinson - Richard C. Atkinson - Edward E. Smith - Daryl J. Bem - Susan Nolen - Hoeksema: Pszichológia Osiris Kiadó Budapest, 1999 ISBN 963 379 540 0

Szinák János - Veress István: Kutya etológia Kertek 2000 Kft. ISBN: 9638583738

Szinák - Veress: A kutya hétköznapjai Pannon Könyvkiadó Budapest, 1993

Vivienne Klimke: Gyógyító állatok Gladiátor Kiadó Budapest, 2003